DELAVSKO KMEČKA

ENOTNOST

GLASILO ZVEZE ENOTNIH SINDIKATOV STO-ja

I MAJ 1948.

manifestacia za mir in spoštovanje mednarodnih obveznosti

Leto IV, št. 9. Uredništvo ul. Monfort 3 — Trst **Trst 30. aprila 1948.** Spedizioni in abbon. postale II° gruppo **Cena:** 15 ML. 10 IL 4 din

TEKOČI RAČUN ZA CONO A TRŽAŠKEGA OZEMLJA: ZALOZNISTVO »PRIMORSKI DNEVNIK«, TRST 11-5374; ZA JUGOSLAVIJO PA: »PRIMORSKI DNEVNIK« - UPRAVA, LJUBL. 6-90 601-19.

Delavci in kmetje, naprej!

v borbi proti zasužnjevalnemu imperializmu!

Prvi maj 1948! Delovno ljudstvo vsega sveta, tam od svobodnih ljudi v Sovjetski zvezi, Jugoslaviji, Češkoslovaški, Madžarski, Romuniji, Poljski, Albaniji in vse do daljnih dežela Azije, Indije in Afrike praznuje ta največji praznik v znamenju dela in miru, zasužnjeni narodi pa v znamenju borbe za njihove najosnovnejše življenjske pravice.

Za tržaške delovne množice ima prvi maj še poseben pomen, ker je ravno na ta veliki praznik leta 1945 bilo osvobojeno Slovensko Primorje in Trst s strani bratskih jugoslovanskih borcev.

Ob prvem maju 1948. so za nami tri dolga leta dela in naporov za dobrobit tržaškega delovnega ljudstva, tri dolga leta, v katerih se je moral naš delavski razred in z njim najširše ljudske množice tako krčevito boriti za vse one pridobitve, ki so si jih slovenske in italijanske demokratične množice tega ozemlja tako krvavo priborile.

Če se ob tem prvem maju vrnemo nazaj v našo preteklost, vidimo težko in naporno pot, ki jo je moral prehoditi delavski razred Trsta. Ob tistem prvem maju, ko smo videli, da se je veriga nacifašizma zdrobila in se je tega velikega dogodka predvsem veselil naš narod, smo le za kratek čas videli uresničene težnje in pravice, za katere smo se borili.

Od tistega časa pa do danes smo občutili nenehno preganjanje delovnih množic in z njimi vsega demokratičnega gibanja tega ozemlja, načrtno sabotiranje naše industrije, uvajanje Marshallovega plana itd. Ako bi hoteli naši sindikati naštevati zapovrstjo vsakovrstna ovirania vse napade na sindikalne svoboščine, vse pristranske ukrepe anglo-ameriške vojaške uprave in njenih organov, bi se morali predolgo s tem zamujati.

Značilnost teh treh let in predvsem zadnjega leta borbe našega demokratičnega gibanja na tem ozemlju je borba za ohranitev naših življenjskih pravic in proti naklepom anglo-ameriškega imperializma, ki teži za tem, da bi naše mesto spremenil v svojo vojno oporišče in naše ozemlje v anglo-ameriško kolonijo.

Bolj kot kdaj kolj v tem zadnjem času so naše množice videle kako so anglo-ameriške vojaške oblasti odprto in nesramno podpirale podlo delovanje policije, ki je strahovala prebivalstvo in podpirala zločinske podvige neofašističnih kriminalcev.

Ob prvem maju 1948 pa smo priča novemu napadu anglo-ameriške vojaške uprave na pravice delovnega ljudstva.

Vojaška uprava misli odvzeti tržaškim delovnim množicam pravico praznovanja prvega maja, deliti naše mesto v dva dela, izzvati nerede ter z druge strani podpreti vsa protiljudska gibanja ki delujejo proti interesom delovnega ljudstva. Pri tem moramo omeniti tako imenovano Delavsko zbornico ki se je prav v tem zadnjem času pokazala kot odkrita agentura anglo-ameriških imperialistov in domačega kapitalizma, katera misli s pomočjo okupatorskih bajonetov ob priliki prvega maja uprizoriti govinistično maškerado.

Vse to kaže prav jasno pravo lice imperialističnih metod pri nas, njihovo stremljenje, da bi zadali težak udarec demokratičnemu gibanju, da bi pri nas izzvali sovraštvo in nerede in si ustvarili vse pogoje, da bi povsem lahko opravičevali navzočnost njihovih oboroženih sil v coni Tržaškega ozemlja v nedogled.

Že nad 50 let praznuje delovno ljudstvo tega ozemlja svoj veliki praznik — prvi maj. Skozi dolge in krvave borbe si je delavski razred utrl pot, da je lahko svobodno praznoval ta veliki in pomembni dan. V teh krvavih borbah je naše ljudstvo izgubilo na tisoče najboljših sinov, moralo je iti skozi taborišča smrti in doživeti preganjanje vseh vrst.

Naši ljudje so bili zato bičani do smrti, naši očetje so umirali po taboriščih, kri naših narodov je namočila do zadnjega košča našo zemljo, naš Kras in naše gozdove.

Če vojaška uprava misli, da bo z njenimi ukrepi ustavila pot, po kateri gredo naprej delovne množice Trsta in njegovega ozemlja, se hudo varaje.

Ne fašistično preganjanje ne ječe, ne nacistična taborišča smrti nista zlomila volje in duha naših delovnih ljudi, še manj pa nas bodo upognile politične špekulacije anglo-ameriških imperialistov in njihovih hlapcev.

Delavci, kmetje in zdrava inteligenca, demokratične slovenske in italijanske množice bodo praznovale svoj prvi maj in ta prvi maj bomo manifestirali za mir proti vsem vojnohujskaškim špekulacijam proti vsem kolonialnim načrtom Anglo-američanov.

Naj ve ves demokratični svet, da bo delavski razred Trsta, združen z demokratičnemi množicami, tudi letos vzdignil svojo rdečo zastavo in šel naravnost po poti, ki mu jo narekujejo načela, demokracije, napredka in socialne pravičnosti.

Bukovec Ivan-Vojmir

MANIFEST

zveze Enotnih sindikatov Tržaškega ozemlja

Delavci v tovarnah in na poljih, v uradih in na ladjah, tovariši iz borbe vseh časov, demokratična avantgarda ljudskih množic!

Na svetu, kjer še mnogo delavcev trpi, kjer še mnogo delavcev bedno životari, bo jutri vstala zarja prvega maja 1948.

Na ta dan, ki je znanilec vaših zmag, pozdravljamo vse vaše pretekle borbe ter sedanje in bodoče zahteve, pozdravljamo narode, ki so uničili razrednega nasprotnika, očistili svoje države zajedavcev, ustvarili pogoje za zgraditev nove družbe.

Pozdravljamo ta dan narode, ki se bore proti sovražnikom miru in tiranom 20. stoletja, proti onim, ki pod krinko lažne demokracije špekulirajo z nevednostjo in zaostalostjo posameznikov, da bi razbili ljudstvo v nasprotujoče si tabore ter jih pognali drugega proti drugemu.

Pozdravljamo narode, ki se bore proti gonji sovraštva, proti ideološkim in narodnostnim špekulacijam, proti vsem poizkusom, da bi zopet tekla kri ljudstva.

Za nas bo jutri tretjič, odkar smo uničili fašizem, vstala zarja 1. maja, vstala v posebnem položaju, ki ga ni mogoče primerjati s položajem v nobeni državi na svetu, ki je še pod jarmom imperializma.

Najbolj brutalna oblika kolonializma se je tu spojila z načrti mednarodnega imperializma, ki skuša v svoji prazni utvari, da bi ustavil pohod ljudstev, ustvariti v tem našem mestu vzdušje sovraštva in nestrpnosti, ter se pri tem poslužuje najpodlejših spletk v poizkusu, da bi pognal delavce proti delavcem.

Zato se moramo proti tem poskusom boriti. Samo oni, ki nočejo miru, ki imajo koristi od nemirov, lahko želijo in podpirajo te spletke. Taki ljudje pa se ne morejo imenovati delavce, temveč so lahko le sovražniki delavstva.

Na tem koščku zemlje, kjer se srečujeta in zlivata dva naroda, kjer prihajajo naraščajoče demokratične sile iz zgodovinskih in zemljepisnih razlogov bolj kot kjer koli v spor s protidemokratičnimi silami, ki bi hotele zavreti njihov kolet, proglaša Zveza enotnih sindikatov Tržaškega ozemlja na večer pred 1. majem, medtem ko se ljudstvo pripravlja, da preplavi svoje trge ter da bo korakalo po ulicah z močjo svojega števila in v prepričanju svoje pravice, svoja prvomajska gesla, ki so bodoči program in ki nam označujejo neposredne cilje, katere moramo doseči:

Dovolj je vojaške diktature!
Dovolj je policijskega terorizma!
Dovolj je veiljevanja, zatiranja in ustrahovanja!
Živel prvi maj — praznik vseh delavcev!
Živela borba proletariata proti zasužnjevalni in izkoriščevalski manjšini!
Živela enotnost delavcev, največje jemstvo miru in socialne pravičnosti!
Živel delavski razred vsega sveta v njegovi borbi za socializem in za boljše življenje!

ZVEZA ENOTNOTNIH SIDIKATOV ZA TRŽAŠko ozemlje

Protest E S

Vse tržaško ljudstvo je ogorčeno protestiralo proti omejevanju proslav 1. maja in proti delitvi mesta na dvoje področij. Protestirali so Slovansko-italijanska antifašistična unija, Zveza primorskih partizanov, bivši politični preganjanci, ASIZZ, antifašistična mladina, delavci iz tovarn, ljudstvo iz mestnih okrajev in vasi.

Predvčerajšnjim zjutraj pa so predstavniki Zveze enotnih sindikatov zaprosili za razgovor s polkovnikom Gardnerjem, da bi ga opozorili na ogorčenje delovnega ljudstva. Toda polkovnik Gardner ni hotel sprejeti zastopnikov Enotnih sindikatov.

Zato je Zveza enotnih sindikatov v imenu svojih članov poslala Varnostnemu svetu Združenih narodov in tajniku svetovne sindikalne zveze Louisu Saillantu brzojavko, ki se glasita:

VARNOSTNEMU SVETU ZDRUŽENIH NARODOV

Policijski ukrepi anglo-ameriških vojaških okupacijskih oblasti Tržaškega ozemlja, ki omejujejo proslave 1. maja, so izzvali veliko ogorčenje vsega prebivalstva. Vsa odgovornost gre vladnim krogom zaradi njihove izzivalne politike. Nujnost intervencije Varnostnega sveta Združenih narodov, vrhovnega varuha pravic prebivalstva Tržaškega ozemlja!

TAJNIKU SVETOVNE SINDIKALNE ZVEZE LOUISU SAILLANTU

Veliko ogorčenje med delavci anglo-ameriške okupacijske cone Tržaškega ozemlja zaradi izzivalnih urepov, ki omejujejo proslave 1. maja. Nujnost posredovanja Svetovne sindikalne zveze pri Varnostnem svetu Združenih narodov in pri anglo-ameriških okupacijskih oblastech za spoštovanje ljudskih pravic!

ZAHTEVAMO

priznanje tovarniških odborov

Na osnovi zahtev Enotnih sindikatov so se pričela na uradu za delo VU pogajanja med Enotnimi sindikati in industrijci za sklenitev pogodbe o tovarniških odborih. Glavne točke zahtev Enotnih sindikatov so naslednje: v vseh tovarnah, ki zaposlujejo več kot 25 delavcev, morajo obstajati odbori, katere morajo delodajalci priznati. V tovarnah, kjer je več kot 300 delavcev, mora biti odbor oproščen dela v proizvodnji, da se laže posveča svojim številnim nalogam v korist delavcem. Delodajalec mora nuditi odboru vso možnost delovanja, prostore itd. tako da odbor čim laže opravlja svoj posel. Enotni sindikati so tudi zahtevali, da se uredi vprašanje stenčasov, ki jih mnogi podjetniki v svojih tovarnah niso dovolili izobešati. Delavci morajo imeti ob prosteu času pravico zborovanja, čeprav se industrijci temu upirajo in hočejo, da bi delavci razpravljali samo o mezdnih, ne pa o splošnih socialnih in političnih vprašanjih. Kar se tiče odpustov z dela, ne smejo delodajalci odpustiti nobenega delavca, preden se ne sporazumejo o tem s tovarniškim odborom. Če se ne morejo sporazumeti in se odbor z odpusti ne strinja, naj se skliče arbitražna komisija, ki določi, ali se lahko delavci in kateri delavci odpustijo.

Največji spor pri pogajanjih je nastal v vprašanju izvolitve odborov. Delodajalci zahtevajo kot pogoj za priznanje odborov, da jih volijo delavci in nameščenci posebej, nato pa naj bi se izvoljeni odborniki združili. To pomeni delitev delavskega razreda, delitev delavcev od nameščencev in ustvarjanje nekake delavske aristokracije. Zato Enotni sindikati ne morejo sprejeti tega pogoja, temveč odločno zahtevajo splošne tajne in svobodne volitve. Po takih volitvah bo lahko manjšina zastopana v odboru, bodo spoštovana demokratična načela in se prepreči vsaka cepitev delavskih sil, ki bi bila le v škodo njim samim.

Nezadovoljiv mezdni sporazum za industrijsko uradništvo

V ponedeljek popoldne na uradu za delo sindikalne organizacije in zveza industrijcev podpisali novo mezdno pogodbo za industrijske nameščence, ki bo veljala od 1. aprila. Po tej pogodbi bodo osnovne ploče naslednje: prva kategorija 31.500 lir za oba spola, druga kategorija 21.850 lir za moške in 18.350 lir za ženske, tretja kategorija A 13.750 lir za moške in 11.650 lir za ženske, tretja kategorija B 10.200 lir za moške in 8.700 lir za ženske. Te nove plače veljajo za nameščence, ki so dopolnili 21. leto.

S temi novimi plačami se je nekoliko okoristila le prva kategorija uradnikov, ki je najmanj številna. Tretja kategorija A in B pa nimata od pogodbe sploh nobene koristi, čeprav so tretji kategoriji A povišali plačo za 1600 lir. Ta kategorija je namreč že tudi pred sklenitvijo pogodbe prejemala od delodajalcev to vsoto. Delodajalci bodo lahko nameščencem znižali doklade »ad personam« od 40 do 45 odstotkov. Odpravljene so tudi položajne doklade, ostale pa bodo nagradne doklade.

Enotni sindikati so prvotno predložili drugačne plače in sicer 32.000 lir za prvo kategorijo, 27.000 lir za drugo, 22.000 lir za tretjo A in 16.000 lir za tretjo B. Delavska zbornica pa ni hotela podpreti zahteve Enotnih sindikatov, temveč je tudi to pot podprla delodajalce samo zato, da bi bile plače uradnikov enake kakor v Italiji. Industrijci so na podlagi podpore Delavske zbornice izsilili od Enotnih kindikatov podpis, saj so dejali, da bodo v primeru, če Enotni sindikati ne podpišejo pogodbe, plačevali po tej novi pogodbi le uradnike Delavske zbornice. Poleg tega so dejali, da ne bi v tem primeru zvišali plač od 1. aprila dalje, ampak šele od dneva, ko bi pogodbo podpisali. Zaradi vsega tega so Enotni sindikati pogodbo sprejeli, zahtevali pa so, da se vzame v pretres klasifikacija uradnikov, ki ni v skladu z njihovim dejanskim delom. Seveda so tudi to zahtevo Enotnih sindikatov odbili, toda to vprašanje bo ostalo odprto in bo zahtevalo rešitve.

Predrago oranje

V tržaški okolici sploh primanjkuje vprežne živine, kmetje pa se radi poslužujejo, če le morejo, strojev za delo na polju. Toda visoke cene marsikomu ne dopuščajo, da bi si izoral njivo s traktorjem. Lastniki traktorjev, ki so skoraj vsi zasebni izkoriščevalci, zahtevajo od 1800 do 2000 lir za uro oranja. V eni uri izorjejo komaj 700 do 8000 kv. m površine.

V istrskem okrožju je tudi v tem oziru mnogo bolje za kmeta. Traktorske postaje orjejo kmetom za 700 do 800 lir na uro in izorjejo mnogo več površine kot v tržaški okolici.

Delavci Acegata obnovili tovarniški odbor

Kakor v raznih podjetjih tako je bil tudi pri Acegatu izvoljen enoten tovarniški odbor. Kmalu pa so začeli predstavniki Delavske zbornice v odboru rovariti proti enotnosti z namenom, da odbor razbijejo. Nato so poslali odboru pismo, v katerem so izjavili, da iz odbora izstopajo, pri čemer so se posluževali raznih pretvez.

Spričo nastalega položaja so se pretekli četrtek delavci Acegata zbrali na skupščini v ul. Conti. Poudarili so, da se bodo še vedno borili za enotnost vseh delavcev, toda ker ni sodelovanje z Delavsko zbornico sedaj mogoče, je treba obnoviti stari tovarniški odbor, ki se bo znal tako odločno boriti za interese delavstva. Ta odbor bo branil koristi vseh delavcev ne glede na njihovo politično in sindikalno pripadnost. Člani Enotnih sindikatov so tudi izrazili svoje popolno zaupanje komisiji prodajalnice v podjetju, ki so jo člani Delavske zbornice klevetali.

Na cesti Šmarje - Nova vas

Zadnjo nedeljo dvomesečnega tekmovanja se je udeležilo prostovoljnega dela na cesti Šmarje-Nova vas mnogo prostovoljcev, iz Vanganela, ki povsod prednjači, iz Babičev, Smarij, iz Kopra in drugih okoliških vasi. Opaziti je bilo tudi mnogo žensk, med temi tudi več priletnih, ki so prav marljivo delale in tekmovale z mladinkami. Te so bile večinoma iz Babičev. Prostovoljnega dela so se udeležili tudi delavci iz Izole in nekaj uradnikov iz Kopra.

Ni pa rečeno, če je zaključeno dvomesečno tekmovanje, da je zaključeno tudi delo na cesti. Zato se bodo še v naprej vsako nedeljo udeleževali prostovoljnega dela mladina in odrasli iz vseh okoliških vasi, da bo čimprej zgrajena nova cesta, ki je tolike važnosti za Šmarje, za Novo vas kakor za druge okoliške vasi.

Okupacijske oblasti ovirajo sindikalno delovanje

V zadnjem času se je vedno bolj zaostrila gonja proti Enotnim sindikatom, pri čemer so udeležene tudi oblasti, zlasti pa civilna policija. Tako so policaji 22. aprila na Garibaldijevem trgu surovo napadli tovariša Lukšo, funkcionarja Enotnih sindikatov, ga najprej vrgli na tla, nato pa naložili na kamion in ga odpeljali s seboj. Zaradi tega je izvršni odbor Zveze enotnih sindikatov poslal polkovniku Gardnerju odločen protest.

Drug primer je preiskava v stanovanju tajnika strokovne zveze ES za menze in hotele. Preiskavo so izvršili z izgovorom, da iščejo orožje.

Najbolj značilen pa je primer tov. Rizzottija, ki so ga pozvali, da mora zopet nastopiti službo načelnika urada za prtljago. Pred dvema letoma je bil namreč pooblaščen, da zapusti to mesto, ker je bil izvoljen za tajnika ES železničarjev. Namen tega ukrepa je vsekakor, da se prepreči njegovo delovanje na sindikalnem torišču. Ta ukrep se je zdel preoster celo gospodom na uradu za delo.

27. t. m. sta tov. Vojmir in De Santi zaradi tega ukrepa protestirala na uradu za delo. Poudarila sta, da vidijo Enotni sindikati v tem kratenje pravic delavstva in poskus, preprečenje delovanja sindikalne organizacije.

Skrbi kmetovalcev na Vrdeli

Na vsak način hočejo uničiti in izpodriniti našega kmeta v tržaški okolici. To nam potrjuje postopanje veleposestnikov, okupacijske oblasti in same tržaške občine. Slovenski kmet jim je trn v peti, zato bi se ga radi iznebili.

Obiskali smo najbližjo tržaško okolico, da vidimo, kako se godi našemu kmetu, kako se trudi in

PRVI IN ZADNJI RADIC POBIRA

dela sedaj, ko je prav prijetno vreme.

Na Vrdeli so bili še pred nedavnim samo slovenski kmeti. Sedaj se je mesto razširilo v dolino, okrog cerkve Sv. Ivana so zrastla velika poslopja in so se prikazali tujci. Toda po obronkih, med trtami, sadnim drevjem in vrtovi je ostal naš kmet, ki je marljivo delal in služil kruh za družino s pridelovanjem zgodnje povrtnine za tržaški trg. Sedaj pa jim nadlegujejo tudi tu.

Stara Vekjetova in njen sin že grabita seno na malem travniku med njivami.. Čudno se mi zdi. »Zakaj pa ste tako zgodaj pokosili?«

»Smo morali, jutri bodo prišli kopat in zidat.«

Gospodinja se jezi, ne more se pomiriti. Pred nekaj tedni so nekaj govorili, da bodo tu zidali stanovanjske hiše. Sedaj pa so ji kar napovedali: »Jutri pridemo.«

Lepe njive so vse skrbno obdelane, tu je grah, tam radič, tam krompir, trte, fige in drugo drevje. Trava je komaj začela rasti. »Zdaj bi rastla kot iz vode«. Pa jo morajo pokositi, sicer bi vse zgubili. Tudi ječmen so pokosili, da bo za enkrat v jasli. Vse pomencano, vse poteptano. »Joj meme, joj meme!« Tako se pritožuje in hiti grabiti prezgodnje seno. »Da bi vsaj povdali, preden smo posadili. Ali da bi počakali, do sv. Martina. Do jeseni ne bi smeli tega napraviti.«

Pritožili so se, pa ni pomagalo. Gospodje v mestu so odgovorili: »Forza maggiore« in stop.

Sedaj bo ta občina zidala stanovanjske hiše. Prav tu, kjer je bila najbolj rodovitna zemlja, najlepše njive in vrtovi, kakor, da ne bi bilo drugod prostora.

Tako se je zgodilo tudi sosedu Furlanu Andreju. Tudi on je bil polovinar na posestvu tržaške občine. Sedaj so že napravili tri velike stanovanjske hiše. On je sedaj za čuvaja, dokler še zidajo. Pa ko bodo končali, kam bo šel?

In kdo bo prišel stanovat v te hiše? Verjetno, da od Tržačanov prav nobeden. Za te ni mesta v novih hišah. Poslali bodo »esule« in fašistične pribežnike, da bodo delali zgago tudi na Vrdeli.

Tako hočejo izpodrivati naš narod, uničevati našega kmeta, poitalijančevati pristne slovenske kraje. Namen je jasen in značilen. Cilj sedanjih oblastnikov je isti kot »ducejevih« hierarhov.

Pekovski pomočniki dosegli zvišanje mezd

Stavka pekovskih pomočnikov je trajala celih 14 dni, končno pa so morali peki popustiti. 27. t. m. so bila na uradu za delo pogajanja med obema prizadetima strankama in predstavniki omenjenega urada. V pogajanjih so sklenili sporazum, po katerem bodo pekovskim pomočnikom povišali osnovno plačo za 15 odstotkov, oziroma 88,50 lir na dan. Delodajalci so se tudi obvezali, da bodo začeli s sindikalno organizacijo v najkrajšem času pogajanja o normativnem delu predložene delovne pogodbe. Ko je bil sporazum že dosežen, ga je Delavska zbornica seveda podpisala, čeprav so se njeni člani prej odlikovali v stavkokaštvu.

Še preden je bil sklenjen ta sporazum, so pekovski pomočniki sklenili podoben sporazum z upravo Delavskih zadrug, kar je bil prvi uspeh njihove stavke.

Ta zmaga je ponovno potrdila, kaj vse lahko delavstvo doseže, če nastopa združeno, če se ne da od nikogar ustrahovati in če je pripravljeno na odločno borbo za obrambo svojih pravic.

Urediti je treba vrtove

Krajevni ljudski odbor v Portorožu je na zadnjem zborovanju sklenil, da morajo vsi lastniki in najemniki vil in hiš urediti vrtove in prostore okoli hiš in vil. Ta sklep je res umesten, ker je marsikateri lastnik ali najemnik res zanemaril lepe vrtove, ki so okras portoroške obale. To je bil dokaz malomarnosti in je slabo vplivalo na vsakega tujca.

Sklep krajevnega odbora tudi določa denarne globe za tiste, ki ne bodo v določenem času napravili svoje dolžnosti.

ZAKLJUČEK PRVOMAJSKEGA TEKMOVANJA V ISTRI

V Tržaški Istri so zaključili prvomajsko dvomesečno tekmovanje z lepim uspehom. Dovršeno delo na vseh popriščih tekmovanja je dokaz, da je ljudstvo razumelo pomen in važnost dvomesečnega tekmovanja. Vsa zemlja je skrbno obdelana, dež lepo zaliva, tako da letina dobro obeta. Po uradih so izboljšali poslovanje in administracijo. Sindikalne podružnice sodelujejo z organi ljudske oblasti za dvig življenjskih pogojev istrskega ljudstva. V pripravah za 1. maj niso nikjer zaostajali.

Poleg vsega tega pa so napravili cel kup ur prostovoljnega dela, posebno na cesti Šmarje-Nova vas, na osušenem ozemlju pri Ankaranu, na podeželskih cestah, pri Slčovljah in v Semedeli za nov dijaški dom.

Prostovoljnega dela so se udeleževali moški in ženske, odrasli in mladina. Tudi iz Trsta so prišle pomagat antifašistične žene na cesto Šmarje-Nova vas.

Tako so se pripravili v Istri na 1. maj, z delom in utrditvijo ljudske oblasti.

Ko zaključujejo z lepimi uspehi in zadovoljstvom prvomajsko tekmovanje, se v Istri že pripravljajo na drugo, še večje tekmovanje.

MLADINKE SO SE MARLJIVO PRIPRAVLJALE

Istrski učitelji so zborovali

Dne 23. t. m. je bilo v Izoli veliko zborovanje slovenskih, italijanskih in hrvatskih učiteljev in profesorjev istrskega okrožja, katerega se je udeležilo nad 400 vzgojnikov vseh treh narodnosti.

V veliki dvorani tovarne Arrigoni je navzoče pozdravil v imenu ljudske oblasti tov. Laurenti, ki je poudaril važnost in pomen delovanja kulturnih delavcev v našem okrožju. Sledilo je poročilo tovarišice Lorete Burlini, ki je govorila o razmerah v šolstvu pod avstroogrsko okupacijo, pod fašistično Italijo ter njegovem bujnem razvoju po osvoboditvi. Nato je prof bujske hrvaške gimnazije podal zelo zanimivo pedagoško predavanje. Tovariš Marion Sikst iz Kopra je govoril o delu ljudske oblasti za šolstvo in prosveto v istrskem okrožju. Po vseh referatih so se številni udeleženci javili k diskusiji. Med temi je žel največje odobravanje profesor Sema iz piranske italijanske gimnazije.

Po konferenci, ki se je zaključila zvečer ob 7. uri je sledil koncert in predaitev, katere so se udeležili polkovnik Lenac, šef vojne uprave in drugi predstavniki ljudske oblasti istrskega okrožja.

V Borštu potrebujejo vodovod

V Borštu nimajo vodovoda in uporabljajo le deževnico. Poleti je prav hudo za ljudi in za živino. Nujno potrebno je, da se zgradi vodovod. Nedaleč od vasi, le dobra dva kilometra, v Ključu je voda. To pač ni velika razdalja, ki bi ovirala napeljavo vodovoda.

Se pod Italijo so delali načrte in obljubljali vaščanom vodovod, toda vedno je ostalo le pri besedah in obljubah.

Potrebno je, da bi vsaj zdaj oblasti opustile obljube in nekaj napravile.

Odgovorni urednik
ZAGAR BOSTJAN
Tiskala Zadružna tiskarna v Trstu

Naj živi prvi maj, praznik vseh delavcev ki se borijo za kruh, mir in napredek!

1. maj - manifestacija za združitev vseh delavcev v enotni sindikat

Kako so praznovali v Trstu I. maj 1920. leta

Tržaški delavci so zadnjič proslavljali 1. maj v daljnem letu 1920. Od tedaj pa vse do leta 1945. ni mogel tržaški delavski razred nikoli praznovati tega velikega borbenega dne delavcev vsega sveta, ki se združeno bore za gospodarsko, socialno in politično emancipacijo.

1. maj 1920. leta je ostal globoko vtisnjen v spominu starih tovarišev. Zborovanje je bilo na nekem trgu, ki ga danes ni več, in sicer na tako imenovanem «Prà dei Conti», ki je bil na prostoru pred sedanjo šolo Donadoni. Nekoliko gričast travnik se je tedaj raztezal do ulice Conti in tam so bile samo stare hiše ob ulicah Petronio in Settefontane. Te stare male hiše lahčenega), ki so ga vrgli z vogla hiše na ulici Gatteri z ulico Ginnastica. Za red so tudi tedaj skrbeli tovariši sami, ki so se udeležili manifestacije, in noben policaj ali karabiner sploh ni imel nič opravila. Po 28 letih je zanimivo poudariti, da niso za tedanjo manifestacijo socialisti prosili za nobeno dovoljenje, ker ga ni bilo treba.

Neki stari tovariš nam pripoveduje, da je bila edina potrebna stvar, če so sklicali zborovanje, da so se zbrali ljudje. To pa ni bilo težko. Zadostovala je objava v listu, opomin v tovarnah in glas o zborovanju je šel od delavca do delavca.

Popoldne in zvečer pa je bila prisrčna domača zabava v gostilni «Capuzzera». Tu so se v prazničnem in zdravem ozračju zbrali številni delavci s svojimi družinami v gostilni in na vrhu, kjer so se številnim rdečim zastavam proti večeru pridružili številni beneški lampiončki.

Ves ta čas so delavci pokazali mnogo borbenega duha, čeprav se je bil takrat že pojavil fašizem s svojo pozverinjenostjo. Nekaj časa pred tem so že fašisti požgali «Lavoratore», napadli združeni sedež partije in umorili nekaj delavcev.

1. maj 1920. je pomenil za delavce zadnjo proslavo njihovega praznika. Od tedaj se je borba proti delavskemu razredu vedno bolj zaostrila. Socialistična stranka, ki je bila razdeljena v dve struji in v kateri so vladale oportunistične sile, se ni znala odločno upreti napadu kapitalizma, ki je plačeval fašistične skvadre.

Komunistična partija, ki se je porodila iz razkola v Livornu, je bila tedaj še preveč šibka in je nosila v sebi kali sektarstva, katero je zelo omejevalo in škodovalo možnostim njenega uspešnega delovanja. Mednarodni položaj je bil tedaj ugoden za imperialiste. Vsi ti činitelji so privedli k temu, da je bila omogočena zmaga reakcije, katere najbrutalnejši izraz je bil v Italiji fašizem, podprt od policijskih sil. Fašizem je pridobival vedno več sile in oblasti in je za dolgo dobo potisnil delavski razred v ilegalo. Delavci so v Trstu praznovali v razmeroma mirnem ozračju prvi maj zadnjič leta 1920.

Od tedaj so delavci poznali samo svinec kapitalistov in agrarcev, knuto policije in kruto borbo Slovencev in Hrvatov, ki so skupno z italijanskimi delavci trpeli pod jarmom najbolj temne reakcije.

Kljub terorju pa so delavci vsako leto praznovali 1. maj. Na najvišjih točkah v mestu in po vaseh so vihrale rdeče zastave, mnogi delavci so na ta dan nosili v gumbnici rdeče nageljne. To je bil le zunanji znak, da se delavstvo ni sprijaznilo s porazom in da je nadaljevalo svoje neodjenljivo borbo proti fašizmu vse do njegovega uničenja, ki se je uresničilo maja meseca leta 1945. Ta dan pomeni za tržaško delavstvo praznik dela in praznik osvoboditve. Pot socialne emancipacije je dolga in naporna, že mnogo let, oziroma že stoletje se delavci bore za zgraditev svoje države. Porazi in zmage so se vrstili, toda nobena stvar ni mogla ustaviti toka zgodovine in gotovost zmage delavskega razreda nam je pórok, da bo stara družba propadla in da bo na njenih ruševinah nastala nova, pravičnejša družba.

R.S.

NA VELIKEM TRGU 1. MAJA 1947

ko še danes opazimo, čeprav so skoraj zadušene med velikimi poslopji, zgrajenimi v zadnjih letih.

Zjutraj okoli 10. ure so začeli prihajati prvi delavci in delavke, ki so polagoma napolnili trg. Očividci potrjujejo, da je bilo od 15 do 20.000 udeležencev. Uradna govornika sta bila Pittoni, ki je govoril v italijanščini, in Panjek v slovenščini. Oba govornika sta govorila hkratu s poslovja šole v ulici Donadoni; prvi s stopnišča z vhodom za učence, drugi pa z onega za učenke. Ni bilo nobene nevarnosti, da bi se mešale besede obeh govornikov, kajti tedaj ni bilo zvočnikov in je bilo možno čuti glas samo v omejenem krogu: govornike je lahko čul samo oni, ki se je preril v njihovo bližino. Naloga teh je bila, da so pripovedovali bolj oddaljenim, kaj so govorniki povedali. Govori so se pletli vsi okoli potrebe borbe za osvoboditev delavcev pred izkoriščanjem in o tekočih dogodkih.

Ko se je zborovanje končalo, se je stvoril sprevod z zastavo tedanje italijanske socialistične stranke na čelu (Tržaški socialisti so se ravno malo časa prej priključili italijanski stranki). Zastavi je sledila partijska godba, nato sindikalne zastave, med katerimi je bila prva zastava kovinarjev, ki so predstavljali, kakor tudi danes, ladjedelnice in velike tovarne. Na čelu sprevoda so korakali tovariši Regent, Pittoni, Oliva, Chiussi in drugi voditelji. S trga «Pra dei Conti» je sprevod, kateremu so se pridruževali vedno novi meščani, krenil na trg Garibaldi, po Korzu, na Veliki trg, nakar se je vračal po ulici Carducci, Akvedotu in ulici Gatteri, pojoč «Internacionalo» in «Noi bolscevichi di guerra». Morda bo pri tem kak mlajši tovariš, ki je najbrž doslej mislil, da je ta pesem nastala v zadnjem času, nekoliko razočaran, toda krivda ni naša.

Med pohodom po mestu je množica tudi vzklikala Leninu in Sovjetski zvezi, ki se je tedaj borila proti svetovnemu kapitalizmu ter za utrditev prve socialistične države v svetu. Vzklikanje Sovjetski zvezi je pomenilo solidarnost tržaških delavcev z ruskimi, ki so vrgli raz sebe caristični jarem.

Med vsem sprevodom po mestnih ulicah ni bilo nobenega incidenta, če izvzamemo pol «štruce» namočenega kruha (kdo ve, zakaj prav namočenega kruha, ki so ga vrgli z vogla hiše

NAŠA ŽENA IN PRVI MAJ

Vsi se marljivo pripravljajo za čim dostojnejšo proslavo prvega maja — praznika delovnega ljudstva. Mladina se marljivo vežba v telovadbi in raznih športih, da bo kronala ta praznik kot vsako leto z lepim telovadnim nastopom-parado mladosti in moči. Naši najmlajši — pionirji se zvesto in vztrajno pripravljajo, da tudi oni dajo svoj delež in tako pokažejo pripravljenost našega naraščaja, da bo korakal po poti, po kateri danes stopajo demokratične ljudske množice, in sledil naši borbi za zmago napredka in zagotovitev lepše in srečnejše bodočnosti. Naši možje tudi pomagajo pri tehničnih pripravah. Vsak dan vidimo naše vrle delavce, kako po končanem vsakodnevnem delu odhajajo na razna mesta in delajo pri raznih pripravah za prvi maj.

Tudi naša žena ne zaostaja za drugimi. Zbira potrebna denarna in druga sredstva, odpravlja mladino in naj mlajše k telovadnim vajam. Prav posebno pa se naše žene ukvarjajo s pripravljanjem potrebnih krojev za naše telovadce in lahko jih najdeš vsak dan, ko krojijo cele kupe oblačil, na bazah pa žene marljivo šivajo, da bodo našo mladino čim lepše oblekle.

Ogromno je število žena — pokazal je to že sam kongres žena — ki danes razumejo našo silno borbo proti onim, ki nam odrekajo naše pravice in bi nam hoteli vsiliti svojo kolonialno politiko in celo novo vojno. Kakor da je prejšnja vojna že pozabljena, kakor da so se že posušile solze naših mater, vdov in sirot, ki so izgubile v tej vojni svoje najdražje. Preveč živo so še v spominu vse vojne grozote. Se so vidni sledovi zadnje svetovne vojne. Zato se naša žena bori za mir in normalizacijo življenja. Ne straši se grozenj, temveč se vztrajno bori, za kar so se borili njeni dragi in umirali sinovi rom naše zemlje, in za kar se ona še danes solidarno z moškimi bori — za priznanje najosnovnejših življenjskih pravic.

Naša žena razume in se zaveda da je moč v nas samih, da imamo mi danes najmočnejše orožje v rokah, to je našo solidarnost in enotnost, moč naših ljudskih množic. Zato je pripravljena povsem za prvi maj in bo dala vse svoje sile v to, da bo ta naš najlepši in največji praznik čim lepše uspel.

Pozivamo one žene, ki še vedno gledajo našo borbo kolebljivo ob strani da se nam pridružijo, kajti dovolj so že imele imele prilik, da so lahko uvidele, da se borimo za pravično stvar, da se borimo proti izkoriščevalcem naših in njihovih mož in otrok, da se borimo zato, da zagotovimo možem delo in potrebni vsakdanji kruh za preživljanje družine. Da se borimo za mir tako za nas kakor zanje in da se borimo proti vsem onim, ki bi nam hoteli odrekati naše skupne pravice in vsiliti novo krvavo svetovno vojno, novo klanje, nove grozote, katerih žrtve bi bili tako naši kot njihovi možje in sinovi.

Zato bodo naše žene napele vse sile, da proslava prvega maja čimbolj uspe. Zato ne bodo dovolile, da jih okupatorji ta dan potisnejo v predmestja, temveč bodo skupno s svojimi tovarišiši po vsem mestu manifestirale za prvi maj, saj so ti to pravico same priborile z ogromnimi žrtvami v osvobodilni vojni, medtem ko so sedanje neofašistične tolpe, katerim dajejo oblasti na razpolago mestno središčе, zvesto služile okupatorjem.

TAKO SO VADILI ZA 1. MAJ

Prvi maj za železnimi rešetkami

v Sremski Mitrovici

Po letu 1929. (diktatura Pere Živkoviča) so postajali transporti političnih kaznjencev vedno bolj pogosti. Kmečko prebivalstvo je gledalo s strahom na dolge kolone okovanih antifašistov, ki so jih gonili žandarji ob vseh urah s sremske postaje po zaprašeni ali pa blatni cesti v bližnjo kaznilnico. V velikih trinadstropnih zgradbah so se vrstile druga ob drugi celice ter kaznilniške sobe. Za antifašiste je bilo tamkaj dovolj prostora; v kolikor pa ga je primanjkovalo, so sproti odseljevali obsojene kriminalce. Dotok je bil vedno močnejši in v nekaj letih so bile vse zgradbe dobesedno nabite z antifašisti. Železni okovi, ki so se marsikomu zajedali globoko v meso, so zamolklo odmevali v težkem ozračju; odpiranja in zapiranja težkih železnih vrat ni bilo ne konca ne kraja. Sončni žarki, ki so se tu in tam prikradli skozi gosto omrežje, so šli mimo skoro neopaženo. Moreče vzdušje je dušilo v človeku vsako lepo misel. V Sremski Mitrovici se je tedaj vodila borba na življenje in smrt. Ta borba je vsrkala še sleherno misel, ki si je želela še kam drugam iz turobnega vrveža.

Tako je bilo v Sremski Mitrovici v prvih letih robovanja antifašističnih borcev. V globokem mraku pa je življenje vendarle kilo dalje. Pod noč, ko je pojenjal šum in ropot, so se politični obsojenci, stisnjeni v mračnih sobah, pomaknili bliže drug k drugemu. Začutil si en sam dih in vedel si, da tvoj bližnji misli natančno tako kakor ti. Bil je prvi maj: prvi maj v dobi najtežjega kaznilniškega režima! Oglasil se je najprej sobni komisar. Vsakomur se je zdelo, da tudi sam izgovarja iste besede. Glave so se enako premikale in oči so se enako svetile «Danes je prvi maj, praznik delovnega ljudstva. Tovariš Lenin nas uči, da je prvi maj praznik delavca in kmeta in praznik vseh poštenih ljudi, ki živijo od dela svojih rok. Morda so danes v Zagrebu ali Beogradu ponovno padli streli na delavce in študente... Naša borba je težka, toda iz nje bo vzklilo novo življenje... Naj živi prvi majla Tako je govoril tov. komisar. Politični obsojenci so praznovali prvi maj tudi v najtežjih trenutkih. Praznovali so ga, ker so vedeli, da je njihova borba pravična, ker so vedeli, da bo ta borba rodila obilen sad.

Kakor je prihajalo leta 1936. širom Jugoslavije do prvih poizkusov formiranja ljudske fronte, prav tako so si politični obsojenci med sivim zidovjem v težkih borbah uspeli izvojevati znosnejše življenje. Praznik 1. maja izgleda zdaj vse drugače. Za proslavo prvega maja se pripravljajo vsi politični obsojenci. Posamezne sobe tekmujejo med seboj, katera bo izdelala za 1. maj lepši stenčas. Vse sobe v kaznilnici se vadijo v zbornem petju za nastop prvega maja in sestavljajo za to priliko izvirne pesmi, skrbijo za njihovo uglasbitev. Tako prihaja do prvomajskega kulturnega tekmovanja. Leta 1937. so politični obsojenci proslavili 1. maj v posebni, za to pripravljeni sobi. Tov. P. M. govori o važnosti prvega maja, govori o borbi španskega naroda, o borbi jugoslovanskih narodov, o ljudski fronti ter o nalogah političnih obsojencev. Nakar se vrstijo druga za drugo različne točke: dramski odlomki, recitacije ter pevski zbori. 1. maj 1937. v Sremski Mitrovici je odkrival prava čudesa. Vsako točko so politični kaznjenci izvedli na čudovito spreten in dovršen način. Prvomajska prireditev se je končala s petjem internacionale ter narodnih borbenih pesmi. Prvomajska proslava je vse prisotne stražnike globoko ganila in simpatije za politične obsojence, ki so bili vzor v besedi in dejanju, so rasle od dne do dne. 1. maj l. 1937. v Sremski Mitrovici je natančno odražal vse ono, kar se je dogajalo širom Jugoslavije; pokazal je, da se je ljudstvo oklenilo svojega praznika z vso ljubeznijo. V tem prazniku se je ljudstvo utrjevalo in pripravljalo na nove borbe, dočakalo je narodno osvobodilno borbo, se borilo z orožjem v roki proti vsem sovražnikom, dokler si končno ni izvojevalo svobode. Jugoslovanski narodi praznujejo danes prvi maj v veselju in miru, ki je značilen za vse narode, ki so gospodarji na svoji zemlji.

Za časa fašistične strahovlade je bil ta ljudski praznik strogo prepovedan. Delavci in vsi pošteni delovni ljudje pa so pokazali tudi v najtežjih dneh, da smatrajo 1. maj za svoj praznik; praznovali so ga vedno, pa čeprav na skromen način, kljub terorju in zverinskemu preganjanju. Na ta dan so vedno zaplapolale rdeče zastave na tovarniških dimnikih ter velikih tovarniški zgradbah. Delovno ljudstvo se je vedno borilo, da bo proslavljalo prvi maj tako, kakor to ustreza njegovi volji in njegovim željam. 1. maj je ljudski praznik. Propadle bodo zaradi tega vse nakane sovražnikov delovnega ljudstva, ki hočejo ta praznik ohromiti ali pa celo izbrisati iz javnega življenja. Sremska Mitrovica nam nazorno pokazuje, kako si lahko izvojuje pravico praznovanja 1. maja, kdor se za to bori. To naj velja tudi za nas na TO, kjer nas skušajo sovražniki prikrajšati naših pravic; zato bo tudi naše ljudstvo branilo svoj prvi maj in ne bo dopustilo, da mu drugi režejo in krojijo «svobodo» po svoje. 1. maj je praznik delovnega ljudstva vsega sveta in prav tako našega človeka na Tržaškem ozemlju!

VILHAR SREČKO

BODOCE UČITELJICE PRI UČENJU

Naj živi prvi maj, manifestacija miru v borbi vseh demokratov proti imperialistom in vojnim hujskačem

Kako žive v Padričah

Odrasel možakar, suh, riav in koščat, pravi tip Kraševca, Kalc iz Padrič mi razkazuje svoj sadovnjak. Res, takih sadovnjakov ni videti v okolici. Okrog hiše je obzidan velik vrt, notri pa se vrstijo navpični kordoni hrušk.

Pred petnajstimi leti ni bilo še nič. Začeli so, poskusili, in se je obneslo.

»Se vam je splačalo?«

»Pa še kako! Le zadnja leta je škodovala suša. Sina ni bilo doma, škropili smo malo, pa se je zasegla bolezen.« Prej pa je dobro obrodilo. Vrsta hrušk (27—30 m) je dala v enem letu 350 kg sadja, druga vrsta (31 drevesc) pa čez 400 kg. Pastorjevk štiri drevesca so rodila kar 150 kg hrušk.

Več vrst hrušk je. Neka manjša vrsta rodi prav vsako leto, sad pa doseže do 800 gramov. To je krasno sadje za tržaški trg.

Lepo je vrt obdelan. Vse je okopano, hruške, vmes pa krompir, fižol in solata.«

»Prej ni bilo niti za pašo, le za kače«, pravi gospodar. Pa so kopali, čistili, zdaj pa je lep, vzoren vrt. Se vodo so napeljali.

»Jih čuješ? Vojaki zbijajo žogo. Cel božji dan vpijejo in skačejo po travniku. To ti delajo škode dragi moj.«

Tam od ceste jih je slišati. Videl sem jih, ko sem šel v vas. Na travnik so zapeljali svoj kamion, pa veselo zbijajo žogo. Seveda je bolj prijetno, ker ni prahu, po travi pa je bolj mokro. Toda padriške krave, če bi mogle, bi jih z rogovi zapodile in prekucnile, da jim ne bi več uničevali krme. Pa si ne morejo reve pomagati. Gospodar se ježi, pritožil se je, pa so mu vrgli nekaj papirja v roke. Prav rad jim bi od svojega toliko dal, samo da bi šli s travnika proč.

Pridružil se je še drugi vaščan. Posluša naju in maja z glavo.

»Vidiš? Vsak dan začnejo od Ban, pa po dvajsetkrat gori in doli, dirkajo s konji in skačejo po pašnikih in travnikih.«

»Zadnja leta pa nam je pripomogla še suša. Predlansko in lansko leto je kar žgalo. Povsod je bila vojska, konji, tanki in ves vrag. Vse so „popeštali", da je bilo tako kot na cesti. Kako naj zdaj zraste trava?«

Trave ni, krme ni, in živine je vedno mani. Kalc je imel svojčas 8 do 9 glav živine, sena je dovolj pridelal in prodal toliko kot ga mora sedaj kupiti, ko ima le tri repe v hlevu. Mož, ki je preskusil že mnogo, in mnogo videl, mi pripoveduje, kako je bilo pred 40 do 50 leti.

Tištikrat so rastle še krte, pa je prišla trtna uš in vse uničila. Drugod so nasadili nove vinograde ameriške trte. To pri njih ni šlo, ker je premalo zemlje. Vinogradi so izginili. Pa so zdelali s travniki. Prej so tod obirali travo le žaplice o [illegible]. Kragi so prijeli za delo, čistili, kopali in odvažali kamenje, [illegible] so nekaj vprežne živine, pripeljali [illegible] in ga vozili [illegible] cesti. In mesta pa so vozila [illegible] na [illegible] travnike, ki so jih [illegible] s [illegible] šoli.

Lepo je bilo. Sedaj pa je vse narobe. Tvornicam jim je prevzel zaslužek z [illegible], v [illegible] ni več toliko gnoja, ker ni več toliko konj. Nadomestil jih je avto, ki pusti le smrdljiv dim in napravi dosti prahu po cesti.

Suša je nadležna, vojaki pa še bolj.

Slaba jim prede.

Ko zapuščam sadovnjak, mi pokaže proti severu. »Vidiš, tam je Gropada, deset minut od tod, zgoraj pa tisti borovec, tam je meja. Jugoslovanski vojak, ki je na straži, nas lahko vidi s prostim očesom, kaj delamo.« Pa tudi one vojake vidi, ki zbijajo žogo po travi. Čudno se mu zdi prav gotovo.«

Tudi v Trebčah ni nič bolje. Kralj Vladimir se pritožuje, da so mu vojaki začeli kopati na travniku zemljo, ki jo je tako malo na Krasu in jo vozilo za vrt pri svojih kasarnah. Nič mu niso še plačali, sedaj pa vozijo še od drugod, tako da je, še kar je ostalo, že vse prevoženo in pomandrano.

Tod so speljali tudi novo cesto, ki jim je napravila toliko škode. Vzeli so njive in pašnike, in nič še niso plačali. Ponujali so za kv. m njive 10 lir. Kmetje niso hoteli sprejeti. Saj je bila pred vojno cena za tako zemljo 4 lire. Zahtevali so, da se jim plača v sorazmeriu s to vrednostjo. Sicer pa bi oni dali po 25 lir od metra, samo da bi jim pustili zemljo pri miru.

PONOSEN JE NA LEP NASAD HRUSK

Elektriko bi hoteli v vas

V Vanganelu in Marezigah si želijo elektriko v vas. To je dobra misel, ki dokazuje, da si vaščani želijo napredka. Pa ni dovolj samo želeti. To vaščani dobro vedo, zato se bodo prav gotovo dogovorili, kaj in kako bi bilo treba napraviti, da bi čimprej zasvetila luč v vaseh, posebno, ko bo dozidan zadružni dom. To bi bilo vendar nekaj! Zadružni dom, elektriko, telefon, pa še radio bi poslušali.

Težav ne primanjkuje, z združenimi močmi pa se bo marsikaj doseglo.

V počitniške kolonije pojde letos 2400 otrok

V letošnjem poletju bo šlo na počitniške kolonije 2400 potrebnih otrok. Odbor za kolonije pod okriljem Rdečega križa za Tržaško ozemlje že skrbi za vse potrebno, da se o šibkejša šolska deca revnejših staršev v počitniškem času okrepila in razvedrila.

Pa ne bo preskrbljeno samo za razvedrilo. V počitniških kolonijah bodo pripomogli k vzgoji naših najmlajših sposobni učitelji, ki bodo v ta namen imeli še poseben krajši tečaj. Deca iz našega ozemlja bo šla v kolonije v Sloveniio, na Vipavsko, v Bovec, Kranj, Postojno in na Dolenjsko. Odrasli pa bodo šli v Srbijo, kjer jih bodo sprejeli z največjo prisrčnostjo in gostoljubnostio., ki odlikuje srbski narod. Tako bo tudi naša odrasla deca spoznala našo bratsko Jugoslavijo. Kolonije se bodo vršile v dveh izmenah, vsaka skupina otrok bo po en mesec v kolonijah.

Uspešno delo podjetja „Fructus" v Kopru

Pri Mudi, kjer čaka vsak dopoldne cela vrsta privezanih osličkov svoje gospodinje, ki se zamujajo po raznih opravkih v Kopru, ob cesti, ki kroži okrog mesta, ima svoje prostore podjetje «Fructus», kar po naše pomeni sad. «Fructus» je podjetje za uvoz in izvoz sadja in povrtnine v istrskem okrožju.

Znano je, da se v tržaški Istri pridela mnogo povrtnin, posebno zgodnjih, ter velike količine sadja za izvoz. Zato je bila ustanovitev tega podjetja nujna. Sedaj posluje že drugo leto. Dosedanje delo in uspehi so pokazali, kake važnosti je to za naše gospodarstvo. Dejstvo je, čeprav nekateri radi to pozabljajo, da so morali istrski kmetje metati svoj pridelek večkrat v morje, ali pa ga prodati po smešno nizki ceni. Popolnoma so bili odvisni od vsakodnevnih sprememb in muh tržaškega trga. Če niso padli v roke brezvestnim prekupčevalcem, so pa morali zgubiti čas, da so peljali svij pridelek v Trst ali na koprsko Mudo, kjer je vse mrgolelo prekupčevalcev, ki so se jim ob velikem dotoku blaga, kar sline cedile iz ust.

Sedaj tega ni več. Podjetje je že organiziralo svoje odkupovalnice po terenu, tako v Kopru, Strunjanu, Sv. Luciji, Sičjolah. Ko bo potreba, bodo pa še drugod. Na ta način bodo v sezoni znatno razbremenjene zadruge, ki imajo posebno sedaj drugega dela čez glavo. Kmetje pa bodo lahko oddali v bližini svoj pridelek. Seveda bodo zadruge še v naprej kupovale in nabirale sadje, kakor doslej, kolikor bodo hotele in zmogle.

«Fructus» je vedno v obratu, sedaj pa je že začela prava sezona, najprej radič, solata, špinača, grah, pa kmalu bodo češnje, krompir in drugo. Da bo kos nalogam, se podjetje že temeljito pripravlja. Te dni bo dokončano v Kopru skladišče za sortiranje sadja. Isto tako dokončujejo sedaj dela v tovarni za paradižnikovo mezgo. Njena kapaciteta bo letos povečana za 30%. Tudi stiskalnico olja prenavljajo. Če te zanese te dni tja blizu, boš videl, kako zidajo, čistijo, obnavljajo ter se pripravljajo na bližnjo sezono.

Do sedaj kaže, da bo letos sadja v obilni meri. Toda kmetje morajo paziti, da že doma sortirajo blago, da zberejo najboljše posebej, drugo pa posebej. Z lepim, sortiranim sadjem ali zelenjavo se lahko obdrži kupec in visoka cena. S slabim blagom pa se ubija cena in zgublja kupec.

Zato je treba že doma dobro sortirati. Na noben način pa si ne moremo misliti, da bi osleparili in stavili zgoraj lepo blago, spodaj pa gnilobo. Vsak tak je lump. Če pa bo kdo kaj takega poskušal, se bo hudo uštel, ker bodo vse blago po prejemu dobro sortirali, takim tičem pa bodo vse plačali po najnižji ceni.

To naj si dobro zapomnijo naši kmetje sedaj, ko bo začela sezona sadja in zelenjave, da ne bodo škodovali sami sebi in skupnosti.

Kaj jih skrbi in tare v Boljuncu

Bombardiranje 9. junija 1944. je zelo poškodovalo boljunsko polje. Kmetje so takoj ocenili škodo, toda o odškodnini ni ne duha ne sluha. Gospodje namreč mislijo samo, kako bi izmozgavali našega kmeta z visokimi davki. Poleg tega je pritisnila tudi več let suša, zato ni nič čudno, da so nekateri kmetje začeli popuščati pri obdelovanju svoje zemlje.

Tudi o poljskih čuvajih smo že mnogokrat razpravljali, toda doslej ni bilo nobenega uspeha.

Od nekdaj so prihajali radi v Boljunec Tržačani, tudi sedaj jih ob nedeljah kar mrgoli, toda sedaj prihajajo izletniki posebne vrste: oboroženi so z noži in prepevajo pesmi pokojnega dučeja, le da bi izzvali naše ljudstvo. Tudi belogardisti pridejo včasih v vas in pojejo slavo svojemu bivšemu kralju po naših gostilnah. Doslej si niso upali izzivati našega ljudstva, sedaj pa so se opogumili, ker so vse vasi natrpane s policijo.

Za časa omenjenega bombardiranja je bil želo poškodovan tudi hrib Sv. Roka, ki je srenjski pašnik. Hrib je ostal poškodovan in sedaj, namesto da bi poravnali škodo, hodijo nanj dirkat še civilna policija in anglo-ameriški vojaki, tako da bo popolnoma uničen. Kmetje pa ne bodo imeli kam gnati svoje živine na pašo.

Drugo važno vprašanje je vodovod, ker izvira voda izven vasi. Ženske jo morejo namreč nositi na glavi, kar povzroča mnogo truda in zamudo časa. Potrebno bi bilo tudi zgraditi pokrito pralnico, ker naše žene perejo poleg domačega perila tudi za družine iz mesta. Z zgraditvijo pralnice bi ne bile več ženske izpostavljene mrazu in dežju.

Tudi poljske poti so zelo slabe, posebno ona na Poljane, po kateri teče ob deževnem vremenu pravcati potok z ricmanjskih polj in iz Zaboršta. Tej vodi bi bilo treba napraviti strugo, pot pa popraviti.

O vsem tem seveda v conskem svetu prav nič ne razpravljajo. Če bi imeli mi kmetje tam svoje zastopnike, ki vedo kaj našega kmeta žuli, bi bilo vse drugače. Sedaj pa ljudje, ki so prišli, kdo ve od kod, ne mislijo na nič drugega, razen, kako bi čim bolj zvišali davke in uničili naše kmetijstvo. Prav zato se morajo vsi kmetje združiti v svojem sindikatu in odločno zahtevati, da pridejo v vse upravne organe tudi njihovi zastopniki.

ŽERJAL

IZ NAŠIH VASI

BOLJUNEC

Tudi civilna policija sodeluje z okupacijsko vojsko pri pustošenju naše dežele. Boljunčani se pritožujejo, da se policaji vozijo z motorji kar vprek po pašnikih, po hribu Sv. Roka, kot da bi bilo vse ena sama cesta ali dirkališče.

Če se neprestamo vozijo z motorji, pa ne more, seveda rasti trava. Za povzročeno škodo našim kmetom pa se nobeden ne zmeni.

PREBENEK

V Prebenku niso še popravili od vojne poškodovanih gospodarskih poslopij. Kmetje so v skrbeh, kam bodo spravili seno in drug pridelek. Živine tudi ne morejo več potikati v zasilne prostore. Zato je nujno potrebno, da oblast preskrbi, da se čimprej popravijo gospodarska poslopja, sicer bodo tudi na ta način vaščani utrpeli veliko škodo.

DOLINA

Že več let pričakujejo Dolina in okoliške vasi vodo. Napeljava sama ni velik problem, ker je izvirna voda nad Boljuncem. Potrebno je le nekaj skrbi odgovornih oblastnikov, načrt in delo, pa bi tekla voda v teh vaseh tržaške okolice, ki je še nimajo.

MAREZIGE

Na masovnem sestanku so Marezigani sklenili, da dajo Rozi Dobrinji tisoč lir, da si kupi kravo, ker ji je prejšnja poginila, sama pa živi v revnih razmerah.

Režija v sovjetskem filmu

Zelo skromna je bila proizvodnja filmov v carski Rusiji, skromna ne samo po obsegu, ampak tudi po svoji vsebini. In še to malo, kar je obstajalo, je popolnoma izginilo ob izbruhu sovjetske revolucije l. 1917. Večina režiserjev, kakor tudi igralcev, je pobegnila v inozemstvo, tisti pa, ki so ostali, so se umaknili s filmske pozornice, ker niso razumeli, ali niso bili kos novim idejam, ki jih je prinesla s seboj tudi na filmsko področje zmagovita revolucija.

Vendar je ta zastoj trajal komaj nekaj let. Na Leninovo pobudo so že leta 1920. ustanovili državno filmsko podjetje in sam Lenin je dal ljudskemu komisarju Lunačarskemu smernice zanj: prikazati velike človeške revolucije in razvoj človeštva na splošno ter odnos, ki ga najdejo ti dogodki v ljudski duši in njegovem življenju.

Prva režiserja tega novega filma sta bila Leon Kuleščov in Žiga Vertov, ki sta izdelala samo krajše dokumentarne filme. V kratkem pa sta se razvila iz teh početkov kar dve razvojni liniji za filmsko režijo, od katerih ima ena na čelu Kuleščova in druga Vertova. Iz Kuleščove šole sta izšla znamenita režiserja Eisenstein in Dovgenko. Značilnost te šole so filmi, kjer nastopa množica potom postopnih psiholoških prehodov posameznika in smatra filmskega umetnika kot voditelja in osrednjo točko vsega filmskega dela. Vertova šola pa, ki šteje med svoje učence Pudovkina, Korinčeva in Taruberga,pa podaja dramski razplet direktno z množico in ne prizna posameznemu umetniku umetniškega prvenstva ali vodilne vloge v filmu. Vendar se je v praksi pokazalo, da je razlika med obema šolama zelo majhna in da pridela po različnih poteh do istega cilja. Ta podobnost je prišla še bolj do izraza, ko je izdelal Eisenstein leta 1925 svoja prva dva večja filma «Stavka» in «Križarka Potemkin». Že naslednje leto je pokazal svoje zmožnosti tudi Pudovkin, zlasti v filmu «Mati» po istoimenskem romanu Maksima Gorkega.

Od takrat dalje lahko še jasneje sledimo tipičnemu razvoju obeh smernic, ki po različnih poteh težita k istemu cilju. Eisenstein je izdelal 1928 film «Oktober» in 1930 «Splošna smer», v kateri temelji dejanje na konfliktu dogodkov in je zaradi svoje jasnosti laže razumljivo množicam. Pudovkin pa zasleduje odjek socialnih sporov na posamezniku in polagoma spremlja psihološki razvoj posameznika v borbi in se samo tu in tam ustavi, da poudari liričen smisel dosežene zmage in končnega cilja.

Obema glavnima režiserjema je sledilo in se pridružilo še več drugih, med katerimi je tudi Ukrajinec Dovgenko, ki se je uspešno posluževal obeh smernic v prikazovanju. Često se je posluževal moči množice, da je vrtal po sovraštvu posameznika. Ta njegov način pride do izraza v filmih «Aerograd» in «Borba za Ukrajino».

Tako je že v prvih desetih letih napravil sovjetski film na režijskem področju lep napredek, ki je dosegel svoj vrhunec v filmih Vsevoloda Pudovkina: «Konec Peterburga» in «Viharji nad Azijo», izdelanimi v dobi od 1927 do 1929. in v Eisensteinovih «Oktobru» ter «Splošna linija», ki ju je izdelal v času od 1928 do 1930. V tem času se je pojavil tudi do takrat nepoznani Nikolaj Elek, ki se je zlasti proslavil s filmom o brezdomni mladini « življenju naproti».

Ta dela so postavila temelje vsem modernim filmskim središčem, ki jih je bilo pred drugo svetovno vojno 8 in sicer v Leningradu, Moskvi, Odesi, Kijevu in Minsku. Po letu 1930 so izšli iz teh centrov novi režiserji, med katerimi je tudi Preobraženskaja, ki je prikazala na platnu dejanje znanega Solohovega romana «Tihi Don».

Prvi početniki sovjetskega filma so se po večini umaknili s pozornice in sedaj vzgajajo po šolah nove režiserje. Zoper drugi so umrli, kot na primer Eisenstein, o kateremu smo imeli celo v tržaškem Rossettiju posmrtno konferenco o pomenu in razvoju njegove filmske šole.

M. I.

Naša gruda

KMETIJSKA PRILOGA ST. 9

Trte moramo pravočasno škropiti in žveplati

(Nadaljevanje)

Od dneva, ko se troska zavrta v list, pa do dneva, ko opazimo na listu pego, povzročeno od njenega podgobja, preteče več dni in tedaj se bolezen ne da več odpraviti z nobenim sredstvom, razen če bi napadene dele trte uničili, kar pa se praktično da izvesti le v malem obsegu. Vinogradnik, ki škropi trte v tem času, toži, da je kakovost galice kriva, ker se peronospora le pojavi. Drugače pa je, če uničimo troske, preden se morejo zarili v reže, oziroma v rane listov in drugih zelenih delov trte.

Pokazalo se je, da so troske, ki so zapustile malično lupino trosov, zelo občutljive in poginejo hitro,

če kapljica vode, v kateri plavajo, vsebuje še najneznatnejši del raztopine kake bakrene soli. Tako n. pr. poginejo troske že v raztopini enega samega grama bakrene galice na 15 hl čiste vode.

Pri pratičnem škropljenju se pa niso obnesle tako slabe raztopine galice najbrž zaradi tega, ker listje vinske trte samo hitro absorbira slabe raztopine bakra. Od tod izvira tudi močna temnozelena barva listov trte po škropljenju. Močnejše čiste raztopine galice 100 do 200 gramov same galice na 100 l vode, pa je kislina že tako močna, da razjeda ali ožge poškropljene zelene trte.

Zaradi navedenih vzrokov uporabljamo sicer močno raztopino bakrene galice, najbolje okrog 1 kg na 100 litrov vode, ampak ne več čisto, temveč moramo tej raztopini pridejati zadostno množino kakega luga, ki nevtralizira kislino galice in jo napravi neškodljivo rastlinam.

Kot najboljši lug za pripravo škropila z modro galico se je pokazalo gašeno apno. Namesto apna rabimo tudi navadno kuhinjsko sodo te čisto in brez vode Solvaj sodo.

Škropilno raztopino, pripravljeno z vodo, bakreno galico in z apnom imenujemo «bordoško zmes». Ono pa, kjer nadomestimo apno s sodo, «burgundsko zmes». Ti imeni izvirata iz francoskih krajev Bordeaux in Burgund, kjer so najprej uporabljali te zmesi in kjer je vinogradništvo od nekdaj na najvišji stopnji.

Pri nas in drugod na splošno se je najbolje obnesla bordoška zmes, bodisi pri obrambi proti strupeni rosi bodisi proti mnogim drugim rastlinskim boleznim. Zato bomo v naslednjem opisali pripravljanje te zmesi. Glede burgundske zmesi pa omenjamo samo, da je potrebno pridejati k vodni raztopini enega kilograma bakrene galice en kilogram in stopedeset gramov navadne sode, oziroma samo 450 gramov čiste Solvaj sode namesto apna.

Priprave bordoške zmesi

Za pripravo 100 l škropila odtehtamo 1 kg čiste bakrene galice. Dobra galica mora imeti lepe kristale in čisto, modro barvo. Drobni kristalčki in zelenkasta barva nam povedo, da je v galici poleg bakra tudi železo, ki peronospori ni škodljivo. Odtehtano galico raztopimo najhitreje z vročo vodo v bakreni, medeni, stekleni ali pa v leseni posodi. Železno posodo modra galica naglo razjeda. Če nimamo gorke vode pri rokah, raztopimo galico direktno v 50 l čiste vode, ki smo jo odmerili v leseno vedro. Da se galica hitreje raztopi, jo stolčemo na male drobce ali v prah in jo obesimo v primerni vrečici, ki naj moli vedno v vodo.

V drugem večjem lesenem vedru, kjer hočemo pripraviti škropilo, si pripravimo iz pol kg živega oziroma iz dobrega kg komaj gašenega apna nekoliko litrov čistega apnenega mleka. Če bi to mleko ne bilo čisto, ga moramo precediti skozi tanko sito, ker bi nam sicer nesnaga zapirala drobne cevi pri škropilnici. Apneno mleko razredčimo potem v vedru s čisto vodo na 50 l in ga dobro premešamo. Nato pa prilivamo polagoma vanj raztopljeno galico, ki jo stalno mešamo.

Ko smo prilili vso raztopino galice iz prvega vedra in jo zmešali z apnenim mlekom v velikem vedru, preizkusimo škropilno zmes z fenolftaleinovim papirčkom. Če dobi ta, pomočen v zmesi, roza barvo, je zmes pravilna in takoj uporabna. Ako papirček ostane bel, moramo zmesi priliti polagoma še toliko apnenega mleka, dokler papirček ne pordeči. Kadar bi pa morebiti tale postal takoj močno rdeč, tedaj je v zmesi preveč apna, ki ga odpravimo s tem, da prilijemo še toliko raztopljene galice, da papirček zopet skoro pobeli.

Na ta način smo pripravili enoodstotno bordoško zmes. Pripomniti moramo, da učinkovitost take zmesi na peronospero ostane popolna, tudi če ji prilijemo še mnogo čiste vode, kar je razumljivo iz omenjene velike občutljivosti troskov. Zaradi tega je tudi brezsmiselno in ni koristno pripravljati močnejše ali več odstotne zmesi.

Za dosego dobrih uspehov pri uničevanju strupene rose je zelo važno, da škropimo pravočasno in pravilno. V tem pogledu je posebno paziti na prvo škropljenje. To mora biti opravljeno tako, ko se že aprila ali maja meseca pojavijo vlažni in topli dnevi. Kadar doseže toplomer v senci podnevi 18 stopinj Celzija in je zrak vlažen, skalijo že trosi, ki so prezimili od prejšnje jeseni. Priporočljivo je zaradi tega škropiti prvič že prve dni maja ali še prej, tedaj ko je trta dobro pokazala svoj zarod. Škropijo naj se vsi zeleni deli trte, posebno pa spodnji deli listov. Škropilna tekočina mora biti vbrizgana enakomerno in v čim manjših kapljicah, najbolje v obliki megle, kar lahko dosežemo z dobrimi brizgalnicami ali škropilnicami. Zelo dobre znamke so: Vermorel, Volpi, Casarotti.

Drugo škropljenje naj se opravi tik pred cvetenjem trte, ali pa vsaj takoj ko ta odcvete. Seveda ni mogoče določiti naprej dni, kdaj naj

vinogradnik škropi svoje trte. Odvisno je pač največ od vremena. Ako se dež pogostoma menja s soncem in je zadnje škropljenje že oprano z listov, tedaj je potrebno ponovno škropljenje, da vlažno in gorko vreme ne iznenadi gospodarja.

(Se nadaljuje)

Inž. A. O.

Vprašanja in odgovori

J. R. IZ ROCOLA: Že več let mi poginjajo mladi zajčki v starosti do dveh mesecev. Kupil sem si tujo brejo samico v upanju, da se bodo vsaj njeni mladiči ohranili. Ali trije od njih so mi že poginili, ko so bili stari nekaj čez en mesec, dasi krmim samico z enako hrano, kakor je bila prej krmljena. Kaj bi bilo temu vzrok? Kjer sem samico kupil, pa zajčki prav lepo uspevajo, tudi prejšnji mladiči. Zdi se mi, da je ves moj prostor, kjer redim zajce, okužen.

ODGOVOR: Umrljivost zajcev je utemeljena navadno v sledečih dveh okolnostih, ki ju moramo dobro poznati: a) premladi starši. Samec mora imeti vsaj 8 mesecev, samica pa vsaj 6 mesecev. Če se zajci plemenijo pred to dobo, uspeva sicer prvi rod, a naslednji rodovi se ne vzdržijo; b) Krvna sorodnost, ki se je moramo strogo izogibati.

Naše mnenje je sicer, da v vašem hlevu ni bolezni, vendar pa bi bilo umestno, da poginuli živali natančno pregledate jetra. Če so te bolj belkaste ali sploh izpremenjene barve, je žival okužena. V tem primeru moramo z dosedanjo rejo prenehati, prostor razkužiti z apnenim beležem, lesene dele pa sežgati. Ako začnete na novo z rejo, pripravite prostor na drugem kraju, drugače se bo okuženje ponavljalo. Bolj točnih navodil ne moremo dati, ne da bi videli poginule zajčke.

Kmetijska opravila v maju

POLJEDELSTVO. Nadaljujmo s setvijo koruze. V Sloveniji bodo letos zasejali večje komplekse zemljišč s koruzo križane sorte (heterozno). O tem predmetu je bilo že govora v našem tisku in tudi mi danes prinašamo članek o «heterozni koruzi». Pri setvi koruze se ravnaj po sledečih navodilih:

1. Izberi za seme le zrnje iz dobro razvitih storžev in uporabljaj za seme le zrnje s srednjega dela storžev.
2. Ne sej preglobokо in niti ne pregosto.
3. Sej koruzo v toplem in suhem vremenu.
4. Če sejemo med koruzo buče, fižol itd., moramo delati širše vrste.
5. Razredči pravočasno pregosto zrasle rastline.

V maju se pričneta v splošnem pletev in okopavanje vseh kulturnih rastlin. Temu opravilu moramo dati največjo važnost in pozornost. S tem tako imenovanim «kulturnim obdelovanjem zemlje» preprečimo prekomerno izhlapevanje vlage in z uničevanjem plevelnih rastlin zagotovimo kulturnim rastlinam več hranilnih snovi, katere bi v nasprotnem primeru uporabile za svoj razvoj plevelne rastline same. Poljedelska dela opravljaj vedno v suhem vremenu. Delo v mokri zemlji vedno več škoduje kot koristi.

VRTNARSTVO. V tem mesecu sadimo fižol. Fižolovo zrnje vsebuje mnogo fosforja. Zato mu moramo dobro pognojiti s fosfornimi umetnimi gnojili (superfosfata imamo to leto dovolj na razpolago). Fižol kakor vse okopavine potrebuje rahlo in čisto zemljo in ga moramo zato čim vzrase, pleti in okopavati. Prvič ga okopljemo, ko je dobro ozelenel, in drugič, ko grm doseže višino 25 cm. Ne zamudimo količiti fižol «rakljevec». Redčimo pregosto posejano zelenjavo, peso, repo itd. Presajajmo z gredic na stalno mesto različno povrtnino. Sadimo cvetačo, brokolc, zelje in ohrovt. Krompir in paradižnik škropimo z modro galico proti peronospori. To leto nam primanjkuje dušičnih umetnih gnojil Nadomestujmo jih z gnojnico. Na okrasne gredice in lonce sadimo astre, nageljne. Slabo razvite cvetlice v loncih presadimo.

VINOGRADNIŠTVO. Ko trta požene, nastopi čas prvega žveplanja. Spočetka ne žveplaj preveč na debelo, da ne ožgeš poganjkov. Pripravi vse potrebno za škropljenje z modro galico. To leto se nam ni treba bati za škropila. Naše zadruge so pravočasno preskrbele dovoljno količino modre galice, tako da je ta v prosti prodaji. Pri škropljenju pa se vršijo še vedno velike napake posebno pri pripravi galice. Zato ne bo škodilo, da podamo našim kmetovalcem nekaj navodil in nasvetov:

1. Odmerjeno količino modre galice nasuj v vrečico, ki jo obešiš v vodo, tako da se galica potopi v vodi le za nekaj prstov pod vodno gladino. Pri prvem škropljenju ne uporabljaj premočno količino galice. a prvo škropljenje zadostuje 0.5% raztopina. Pri poznejših škropljenjih uporabljaj, in to če je vlažno vreme, do 1% raztopino. Živega apna dodamo enako količino kot modre galice. Če se pa poslužujemo gašenega apna, kakor je večinoma pri nas navada, dodamo na 1 kg modre galice približno 1.5 apna.
2. Pri pripravljanju škropila ne štedimo z vodo. Pravilno je, da uporabiš polovico vode za galico in polovico za apno. Apneno mleko dobro precedi.
3. Vlij raztopino galice v apneno mleko in ne narobe. Pri dolivanju raztopine nenehno mešaj. Pripravljena raztopina naj se pred uporabo nekaj ur useda.
4. Raztopino preizkusi, če ima dovolj apna z lakmusovim ali fenolftaleinskim papirjem. Rdeči lakmusov papir, ko ga namočimo v rastopini, v kateri je dovolj apna, pomodri, beli fenolftaleinski papir postane rdeč. Če se barva ne izpremeni, pomeni, da raztopini primanjkuje apna.
5. Pripravi toliko raztopine, kolikor je v enem dnevu uporabiš.

SADJARSTVO. Uničujmo živalske škodljivce sadnega drevja z arzenatovimi preparati (o tem je bilo že govora v «Naši grudi»). Ko nastopi suša, zalivajmo mlada sadna drevesca. Prevezujmo cepiče, da nam jih ptiči ne polomijo.

KLETARSTVO. Prezračimo kleti čez noč in v zgodnjih jutranjih urah. Pazimo, da bodo sodi vedno polni. Prazne sode žveplajmo (3 gr. žvepla na 1 hl. prostornine ⁹). Vinu, kateremu preti nevarnost, da se pokvari, dodamo na vsak hl. 8 gr. metabisolfita.

ŽIVINOREJA. Veliko pozornost moramo posvetiti prehodu od suhe na zeleno krmo. Živini, preden jo ženeš na pašo, pokladaj vedno nekaj suhe krme. Prašiče cepi proti «rdečici».

PERUTNINARSTVO. Po istrskem okrožju se še vedno pojavlja «perutninska kuga». Cepi vso perutnino proti tej bolezni. Kurniki morajo biti vedno čisti in razkuženi. Pazimo, da pravilno vzgojimo mladо perutnino. Piščancem ne smemo prvi dan po zvalitvi podajati nobene hrane. Drugi dan jim podamo nekaj dove kaše, če tega nimamo pa nekaj dobrih pšeničnih otrobov. Vedno morajo imeti na razpolago čisto vodo ali še boljše skisano mleko. Komaj na tretji dan pokladamo piščancem kašo, prepravljeno iz dobrih otrobov, katerim primešamo sveže, torej ne trdo skuhane jajčne rumenjake. Sveži rumenjak vsebuje namreč več vitaminov in je ebenem laže prebaven. Pozneje pokladamo piščancem v zelenjavi razdrobljene koščke mesnih odpadkov. Takoj od začetka moramo hrani za piščance primešati, nekaj prahu oglja. Piščanci morajo biti vedno v toplem prostoru, da se ne prehladijo.

ČEBELARSTVO. V maju čebele rojijo, odgajajo se nove matice in se toči prvi med, zato dodajamo panjem novo satovje. Ne trpimo v čebelnjaku slabičev. Nemočne drugce (drugi roj) združujmo. Pazimo, da bodo imele čebele vedno v bližini čebelnjaka dovolj čiste in zdrave vode. Čebel ne vznemirjajmo brez potrebe.

Dr. F. J.

Priroda - vremenski prerok

Znamenja lepega vremena, ki jih je nabrala dolga in zanesljiva skušnja, so: dim se dviga naravnost pod nebo, plamen veselo žvižga navzgor, rosa je obilna in dolgo ostane; sončni vzhod ali zahod je brezoblačen; gorski vrhovi so čisti; luna je svetlobela; na nebu se pasejo «ovčice» (kodravi oblački); zvečer se bliska, a ne grmi; ptiči veselo pojo; zvezde so velike in redke; lastovice letajo visoko; škrjanec se dviga; mušice rajajo še po sončnem zahodu; petelini zjutraj zelo pojo; pajki predejo ali so na preži; po drevju so nove pajčevlne; čebele se pozno vračajo domov.

Znamenja slabega vremena: dim se vlega po tleh; jasno jutro je brez rose; sonce vahaja megleno ali s kolobarjem; sonce zahaja v zamok («drugi dan cmok») luna ima kolobar; gorski vrhovi imajo kape; daljni hribi se vidijo zelo jasno, kamenje in zidovje je mokro; sol je vlažna; po cestah ali trga; vreme je zelo soparno; na nebu je mnogo drobnih zvezd; lastavice letajo pri tleh; pajki so se skriti; petelini dopoldne zelo pojo.

Kmetje, dopisujte v Delavsko-kmečko enotnost!

Upoštevajmo snago pri molži

Ako mleko nima svojega prijetnega duha in dobrega okusa, ako ni trpežno, če ne dobimo iz mleka dobrega in okusnega masla in sira, je temu največkrat kriva nesnaga. Nikjer pa se mleko tako ne onesnaži kakor prav pri molži. Z nesnago pa pridejo v mleko razni škodljive bakterije, kvasi, plesen itd. Ti škodljivci mleka pa so tako majhni, da jih ni mogoče videti in opazovati njih razvoja v mleku s prostim očesom. Vse njih početje in delovanje opazimo že prepozno, navadno šele potem, ko se nam mleko skisa ali drugače skvari, ko dobimo maslo slabega ali neprijetnega okusa, ko se sir napihuje ali kaže druge napake pri svojem zorenju v kleti.

Treba je, da preprečimo kolikor mogoče vsako onesnaženje mleka med molžo. Zato pa moramo predvsem skrbeti za svetle, zračne in snažne hleve, v katerih ima mlečna živina suho in udobno ležišče ali stajo. Snažimo mlečno živino redno vsak dan. Ne puščajmo pod njo gnoja in nasteljajmo ji dobro. Pred vsako molžo osnažimo vime. Molzimo vedno s čistimi rokami v snažno mlečno posodo.

Najbolje je, da molzemo pred krmljenjem. Med krmljenjem ali kmalu po krmljenju je v hlevskem zraku vse polno prahu, ki bi lahko prišel v mleko, ako bi tedaj molzli. Pred molžo prezračimo vsakokrat dobro hlev. Tako odide iz hleva zrak, v katerem je polno plinov (amoniaka itd.), ki so škodljivi za živino in mleko. Da se zrak v hlevu preveč ne skvari, bi danes ne smeli manjkati v nobenem hlevu odvodniki slabega in dovodniki dobrega in čistega zraka. Če je vime zamazano, ga najprej dobro obrišimo s čisto slamo, nato ga umijmo z mlačno vodo in dobro posušimo s čisto slamo ali brisačo. Snažno vime je prvi pogoj za zdravo in dobro mleko.

Kdor molze, naj strogo pazi, da je sam povsem snažen. Pred začetkom molže naj si umije roke v čisti mlačni vodi in naj jih nato posuši in obriše s čedno brisačo. Pri večjem številu krav pa naj si molzač umije roke po končani molži vsake krave. Za vsako umivanje rok in za vsako morebitno umivanje vimena je treba vedno menjati in rabiti popolnoma čisto vodo. Ne pa da umivamo vsem kravam vimena z eno in isto vodo, kakor je pri nas skoraj splošno v navadi. S takim ravnanjem naravnost delamo na tem, da preide še več nesnage v mleko. Ni pozabiti tudi na dobro snaženje stola, na katerega navadno sedemo med molžo. Molzimo v čisto posodo, katero uporabljamo samo za molžo. Molzimo točno ob določeni uri na lahko, hitro in zdržema ter popolnoma čisto. V vimenu ne sme ostati niti kapljica mleka. Ako zastaja zaradi slabe molže še mleko v vimenu, trpi zato mlečnost, lahko nastanejo tudi mlečne napake in se pojavijo bolezni v vimenu.

Zaradi nepopolnega ali slabega izmolzenja dobimo tudi manj gosto mleko, ker je znano, da je zadnje pomolženo mleko najbolj gosto in tolščobno. Pomolženo mleko je treba takoj po molži nesti iz hleva in ga precediti skozi cedilo v čisto posodo ali mlečne vrče. Le v sirarne je treba odpraviti mleko neprecejeno. Ako pa moramo morda počakati z odpravo mleka v mesto ali pa mlekarno, moramo mleko dobro shladiti in nato hraniti do oddaje v hladnem prostoru.

Z vsestranskim upoštevanjem snage in pravilnim ravnanjem z mlekom pri molži in po njej dosežemo, da postane mleko bolj trajno ali trpežno. Če pa ne pazimo na snago, ko molzemo, in ne shladimo dobro mleka takoj po molži, se le prerado zgodi, da se mleko skisa posebno v toplem poletnem času že čez nekaj ur. Pred tako škodo mora obvarovati kmeta-mlekodajalca le največja snažnost in skrbnost pri pridobivanju mleka.

Dr. Baša

Prehod od suhega
k zelenemu krmljenju

Čeprav se zdi zeleno krmljenje preprosto, vendar zahteva, da ga izvršuje vsak živinorejec posebno v začetku previdno, skrbno in preudarno, če se hoče obvarovati pred občutno škodo v svoji živinoreji. Zato mora preiti od suhega k zelenemu krmljenju prav polagoma. Od dne do dne naj primešava med seno in slamo vedno več zelene krme, istočasno pa naj vedno bolj niža suha krmila, tako da pride čez 14 dni na samo zeleno krmo. Čimbolj počasi se izvrši prehod od suhe krme na zeleno, tem manj bo občutila živina to menjavo. Prebavila vsake živali se morajo namreč šele privaditi na zeleno krmo, ki se razlikuje po svojih lastnostih in učinkovanju od suhe krme. To pa se ne more zgoditi kar čez noč, temveč šele čez nekaj časa.

Vsaka hitra menjava, vsak prehiter prehod od ene krme k drugi zniža mlečnost krav in spremeni sestav mleka; pitalna in mlada živina pa shujša. Navadno traja potem precej časa, da pride mlečna krava zopet na prejšnjo množino mleka, pitalne in mlade živali pa na svojo prejšnjo živo težo. Torej zadene vsakogar pri prehitrem prehodu od suhega k zelenemu krmljenju takoj tudi kazen za njegovo nepravilno ravnanje. Pri počasnem prehodu se mlečnost krav ne zniža, pač pa zviša, pitalna in mlada živina se tudi enakomerno brez vsakega prestanka nadalje razvija.

Pogostokrat povzroči prehiter prehod k zeleni krmi tudi razne bolezni na prebavilih, kakor drisko, napenjanje itd. Slabe posledice prehitrega prehoda k zeleni krmi se pojavljajo tudi v sirarnah pri izdelovanju in razvoju sira.

V krajih, kjer gonijo živino na pašo, je treba tudi skrbeti, da se živina polagoma privadi na pašo. Istega dne, ko nameravamo živino prvikrat gnati na pašo, jo moramo prav tako nakrmiti kakor po navadi. Tudi ko se živali vrnejo s paše, naj dobijo v jasli svoj navadni odmerek suhe krme. Šele čez nekaj časa, ko se je živina že nekoliko privadila na pašo, začnimo odtegovati po nekoliko sena pri vsakokratnem krmljenju v hlevu. Prav polama nižajmo potem suho krmo in pašo pa vedno bolj višajmo, dokler ni prehod čez 3 do 4 tedne popolnoma končan. Le tako se izognemo navedenim posledicam prehitrega prehoda.

HETEROZNA KORUZA
nam bo pomagala zvišati pridelek

Pridelek koruze je odvisen od več vplivnih činiteljev. Prvi odločujoči činitelj je — vlaga. Koruza potrebuje normalno za svoj razvoj približno 240 mm padavin (vode). Jasno je, da rastlina ne dobi to količino vode po setvi, zato pa moramo preskrbeti, da pride ta vlaga v zemljo pred setvijo. To dosežemo z globokim oranjem njiv, namenjenih koruzi, že v jeseni. Po setvi moramo koruzo pleti in okopavati, da s tem uničimo plevelne rastline, katere črpajo iz zemlje vlago in hranilne snovi, namenjene rastlini sami. Pridelek je nato odvisen od količine gnojil, posebno pa od hlevskega gnoja. Nato pa pride v poštev seme. Sejati moramo vrste (sorte), katere odgovarjajo podnebnim in talnim razmeram dotičnega okoliša. Pod enakimi talnimi in podnebnimi razmerami lahko zvišamo pridelek koruze za 10-25%, če uporabimo pravo vrsto semena.

Do sedaj smo imeli za vsaki okoliš posebej ustrezajoče čiste sorte, danes pa v naprednem kmetijstvu uporabljamo tako imenovano — heterozno koruzo. Kakor pri vseh rastlinah, tako se je tudi pri koruzi opazilo, da, če na istem ozemlju uporabljamo vedno isto sorto koruze — samooplemenjeno (pri koruzi imamo namreč na isti rastlini odideljene moške in ženske cvete), pridelek upada. Križanje dveh različnih sort pa dviga produkcijo. Praksa je namreč dokazala, če uporabimo za seme koruzo dveh križanih (bastardiranih) sort, zvišamo pridelek za 10 do 25%. Do križane ali znanstveno rečeno heterozne koruze pridemo na ta način, da z moškim semenom ene sorte oplemenimo (oprašimo) drugo koruzno sorto. Seme, katero izvira iz teh dveh križanih sort, imenujemo heterozno seme. Za masovno setev v Sloveniji je danes dodeljeno 6 sort heterotičnega semena koruze, ki je bilo lansko leto pridelano v Vojvodini. Danes kmetje v Sloveniji zamenjujejo svojo domačo koruzo heterotično koruzo, v prepričanju, da bodo prav gotovo v enakih pogojih, v katerih sejejo domače vrste koruze, z uporabo heterotičnega semena pridelali vsaj za 10% več.

Za naše razmere bi ustrezale vrste zubana (konjski zob — dente di cavallo) trde koruze ali pa «činkvantin». Činkvantin vzamemo kot materno sorto (sorti kateri, čim se razvije, odrežemo metlico — moški del cveta) a zuban ali drugo trdo sorto kot očetovo sorto. Paziti pa moramo, da bo seme roditeljskih parov sortno čisto in da se činkvantin, kateri se poprej razvije, sije 10-15 dni pozneje. Če bomo točno preračunali čas cvetenja obeh sort in če bomo uporabili sortno čisto seme, bodimo gotovi, da bo s križanjem pridelano seme izrazito heterotične lastnosti, saj činkantin ni v sorodstvu niti s «kojnskim zobom» niti z drugimi vrstami trde koruze.

Kako pridemo do heterozne koruze? Predvsem moramo njivo, na kateri nameravamo sejati dve sorti koruze, izmarkirati. Koruzo sejemo v redi. Prve 4 redi posejemo z očetovo sorto (konjski zob), temu sledi redi materine sorte (če uporabimo kot materino sorto činkvantin, ga sejemo 10-15 dni pozneje). Zadnje redi na robu polja naj bodo zasejane z očetovo sorto. Da se bo pozneje vedelo, kje smo sejali eno ali drugo sorto, moramo posejati v prve tri jamice redi z materino sorto tudi po nekoliko zrn sončnic, in to na obeh čelnih straneh redi. Na rastlinah materine sorte moramo pred cvetenjem storžev odstraniti «metlice» na vrhu rastlin; zato morajo biti te redi zaznamovane.

Na kmetijski šoli v Kopru bomo letos izvedli poskuse v tem smislu in upamo, da bomo v prihodnjem letu zasejali večje komplekse zemljišč s heterozno koruzo.

Dr. Fran Jurišević

Brezmatičnim družinam
moramo pomladi pomagati

V zgodnji pomladi ne sme čebelar nikakor trpeti brezmatičnih družin v svojem čebelnjaku. Od takih družin ne moremo pričakovati nikake koristi. Četudi bi imeli morebiti že izdelane matičnjake, bi se mlada matica ne mogla oploditi, ker ni trotov. Ravno tako bi bilo nesmiselno, če bi hoteli brezmatično družino ohraniti s tem, da bi jim v tem času dodajali zalege in čebele iz drugih močnih panjev. Brezmatična družina peša zaradi pomanjkanja naraščanja in volje do dela. Konec trpljenju takih družin napravi navadno izropanje.

Najboljša pomoč brezmatični družini je dodelitev oplojene matice, ali pa združitev z drugo družino, ki ima oplojeno matico. V čebelnjaku imamo navadno v tem času eno ali več takih družin, ki imajo sicer matico, toda štejejo iz enega ali drugega vzroka le malo čebel. S tako, včasih samo iz prgišča čebel sestoječo družino, združimo brezmatični panj. Matico moramo seveda iz previdnosti najprej zapreti v matično kletko. Nato pregledamo satnice brezmatične družine z namenom, da morebitne matičnjake na njih zatremo. To je v pomladnem času lahko delo, ker je malo čebel in malo zalege.

Pri tem delu odstranimo prazne satnice in jih nadomestimo s polnimi iz panja, katerega hočemo pridružiti. Končno preložimo v brezmatičnem panju s čebelami obložemo satovje iz medišča in na njih mesto pride šibka čebelna družina z matico v kletki in na svojih satnicah. Zrelo na medišču ostane zaprto, pač pa odkrijemo, ali bolje odstranimo matično rešetko, ki loči medišče od vališča. S tem je delo končano.

Čebele počasi zapustijo medišče in se preselijo v vališče k tuji družini in matici. Tri do pet dni potem ostanejo čebele zaprte, da pozabijo na svoj prejšnji prostor. Med tem časom pustimo matico iz kletke. Če je bila brezmatična družina šibka, pa ometamo te čebele h kakemu drugemu panju, ki potrebuje ojačenja. Tudi v tem primeru je dobro prej matico zapreti v kletko, da je dodane čebele ne bi poškodovale, ali celo umorile.

Zelo dobro služi v obeh primerih pri združenju dim ali škropljenje z oslajeno vodo, kar pomiri čebele, da se rajši sprijaznijo s svojim novim položajem. Nešati v tem času med z vodo namesto sladkorja ne svetujemo, ker duh po medu prav lahko povzroči ropanje.

Končno omenjam, vsem čebelarjem znano, pa vendar ne od vseh dovolj upoštevano načelo, da le močna družina daje koristi. Zato združite po dve, ali tudi po več šibkih v eno močno družino.

I. B.

PROTIVETROVNI PASOVI

Zaščita proti vetrovom je za naše poljedelstvo, kakor smo že večkrat omenili, bistvenega pomena. Gozd in protivetrovni pasovi so edino učinkovito sredstvo za omejitev škode, ki nam jo povzročajo vetrovi in viharji.

Nastane vprašanje: kako in v kakšni meri vplivajo drevesni sestoji na ublažitev vetrovne moči? V tem pogledu ima še marsikdo netočne pojme in potrebno je, da stvar primerno razjasnimo.

Od nekdaj poznajo ljudje važno vlogo gozdov pri protivetrovni obrambi, pripomniti pa moramo takoj, da tudi od gozda ne smemo pričakovati čudežev. Kraški burji ne bomo n. pr. zabranili dostop v Tržaški zaliv, pa tudi če bi pogozdili vse kraške goličave. Gozdni nasadi predstavljajo le neznatno oviro proti velikanskemu navalu tega zračnega toka, ki se zavali kakor prava povodenj s podonavskih ravnin proti Jadranu. Vendar vsi opažamo kakšno zatišje vlada v gozdu in v njegovi bližnji okolici tudi pri največjem zračnem viharju. Gozd ustvarja namreč mirne cone ozračja le v njegovi neposredni bližini, ki se meri v nekaj stotin metrov; protivetrovni učinek se polagoma zmanjšuje, dokler skoraj popolnoma ne preneha. Vsakomur je razvidno, da nam bo gozd iz tega vidika koristen le, če ne bo preveč oddaljen od področja, ki ga moramo zaščititi.

Ob naših razmerah pa ni misliti na obsežne gozdove v najbližji okolici poljedelskih kultur. V tem primeru bomo gozd nadomestili s tako imenovanimi protivetrovnimi pasovi, s katerimi bomo dosegli večkrat nič manjše uspehe.

Za naše kraje je težko dajati podrobna navodila o pravilni ureditvi protivetrovnih pasov. V prvi vrsti se morajo ti pasovi razlezati v pravem kotu proti smeri, v kateri piha veter, ki povzroča dotičnemu področju največ škode (pri nas burja, v obmorskih krajih morski vetrovi). Za popolnejšo protivetrovno obrambo bomo nasadili po možnosti šibkejše pasove tudi pravokotno od omenjenih, ker si bomo s tem zaščitili ne le pred postranskimi vetrovi, temveč bomo zadrževali tudi zračne vrtince, ki se pojavljajo pri zajezitvi glavnega zračnega toka.

Protivetrovni pasovi morajo biti vsaj 5 m široki. Ker pa to pri nas ni na splošno mogoče, se bomo zadovoljili tudi s 3 ali vsaj 2 vrstami primernega drevja. Priliko smo že imeli opozoriti na koristno izrabljanje ciprese, v poštev pa pridejo tudi drugi iglavci. Listovce uporabljamo le kot pomožno sredstvo (n. pr. robinjo). Razdalja med pasom in pasom odvisi seveda od širine pasov samih. Za dobro zaščito bi ne smela ta razdalja presegati 200-250 m. Vzdolžni pasovi pa imajo lahko večjo medsebojno razdaljo.

Pri vseh kmetijskih načrtih bi morali protivetrovne pasove vključiti v splošni plan poljedelskih kultur. Izdelati bi morali točen načrt za omrežje protivetrovne obrambe in sicer za večja področja. Stvar je torej vprašanje skupnosti in jo ne more rešiti le posameznik. Žal, je bilo v tem pogledu malo storjenega. Ni pa izključeno, da bi zaenkrat tudi posamezna kmečka gospodarstva ali manjše skupine gospodarstev pričele reševati zadevo v manjšem obsegu. Čeprav je v naših krajih skoraj vse razpoložljivo zemljišče do kraja izrabljeno, imamo še vedno na razpolago mnogo prostora za nasaditev drevja, ki bi uspešno branilo naše kulture pred zračnimi vplivi in nudilo obenem našemu kmetijstvu še nešteto drugih koristi.

Z ustrezno razpodelitvijo drevja bomo dosegli tudi splošne pogoje za boljše podnebje in to zlasti na področjih, kjer je suša največji sovražnik poljedelstva.

Naj navedemo samo naslednje podatke, ki jih je zabeležila neka sovjetska poljedelska poizkusna postaja in ki nam očitno prikazujejo korist drevesne protivetrovne obrambe. V suhem letu so pridelali na njivah, ki so razpolagale s protivetrovno zaščito pa vseh hektar 8,7 stotov rži, 23,8 stotov ozimne pšenice in 12,7 sončaric. Na nezavarovanem zemljišču, ki pa je bilo po vsem drugem podobno zaščitenim njivam, so pridelali le 2,17 rži, 16,5 pšenice in 10,5 stotov sončaric.

Lahko torej trdimo, da poljedelstvo brez drevesnih vrst ne ustreza zahtevam umnega in sodobnega kmetovanja.

Dr. S. O.

1. maj - manifestacija za enotno fronto delavcev, kmetov in naprednih izobražencev

VOLITVE V ITALIJI

niso izraz svobodne volje italijanskega ljudstva

Izidi italijanskih volitev so marsikoga razočarali, zlasti pa one, ki so bili prepričani o tem, da bo dobila ljudska demokratična fronta absolutno večino. To razočaranje bi bilo upravičeno, če bi jemali v poštev samo številke, saj je dobila krščanska demokracija v volitvah za poslansko zbornico nad 12 milijonov glasov, Ljudska demokratična fronta pa samo 8 milijonov. Toda številke ne povedo vsega.

Volivni pritisk in teror

Če si hočemo ustvariti o italijanskih volitvah pravilno sodbo, tedaj moramo predvsem upoštevati teror, v katerem so se volitve vršile. In ta teror je zavzel več oblik. Od notranjega ter zunanjega gospodarskega in političnega pritiska, pa vse do umorov sindikalnih in političnih voditeljev, zlasti v južni Italiji in Siciliji. Demokrščanska vlada se je pri tem poslužila vseh sredstev, ki jih je imela na razpolago. Ves državni aparat, radio, gledališče, policija, vojska so pritiskali na volivca, da ni mogel svobodno izreči svoje volje; predvsem pa cerkev. Vpliv cerkve in duhovščine na italijansko ljudstvo, ki je v nekaterih predeli dežele še zelo zaostalo, in pritisk duhovnikov v spovednici, cerkvi in izven cerkve, je vsekakor mnogo pripomogel k zmagi demokristjanov. Grožnje s peklom, pretnje, da oni, ki bodo volili za ljudsko demokratično fronto, ne dobe odveze, so gotovo rodile svoj sad.

Poleg tega pa so se imperialistične države odkrito mešale v italijanske volitve. Marshall, Truman in drugi imperialistični trobentači so večkrat grozili, da bodo italijanskemu ljudstvu popolnoma odtegnili vsako pomoč, če bo glasovalo za fronto. Poleg tega pa so grozili tudi z orožjem, pošiljali v italijanska pristanišča svoje ladje in italijanska pristanišča ladje in mornariške strelce, pošiljali preko italijanskih izseljencev italijanskemu ljudstvu na stotisoče pisem s pozivi, naj voli za reakcionarne stranke itd. Zgodovina sploh ne pozna takšnega nesramnega vmešavanja v volitve, kakor se je dogajalo za časa te volivne kampanje. Po drugi strani pa se niso Sovjetska zveza in druge napredne ljudske države prav nič vmešavale v potek volitev, kar so morali priznati, čeprav neradi, celo angleški in ameriški reakcionarni in konservativni listi.

Če upoštevamo vsa ta dejstva, zlasti pa gospodarski pritisk, tedaj bomo vse drugače presojali italijanske volitve in ne bomo potegnili iz njih nikakih pesimističnih zaključkov, temveč bomo presojali stvari stvarneje.

Strnjenost ljudske fronte

Pri vsem tem pa moramo opomniti še na eno dejstvo. Glasovi, ki jih je dobila demokristjanska stranka, nikakor ne predstavljajo strnjenih pristašev, temveč so pravo sračje gnezdo. Iz strahu pred naprednimi silami, ali po njihovem pred komunizmom, so glasovali za demokristjane skoraj vsi fašisti, liberalci, monarhisti ter razni drugi desničarji, katerih interesi so v marsičem navzkriž z demokristjani, čeprav veže vse sovraštvo proti napredku, kar pa je le negativna sila. In posledice teh volitev, v katerih je demokristjanska stranka naravnost zadušila, oziroma pogoltnila druge stranke, so se že pokazale. Razne desničarske stranke so se že začele kesati, da so oddajale svoje glasove demokristjanom, ki naj bi bili po njihovem mnenju premočni. Demokristjanom je namreč začel rasti greben, ker imajo v poslanski zbornici absolutno večino ter bi lahko zato sami vladali brez svojih prirepnikov.

Vse drugače pa je z milijoni glasov, ki jih je dobila ljudska fronta. To je strnjeno ljudstvo, ki ve, kaj hoče, in ki je pripravljeno na vse žrtve, da prepreči zasužnjevalne načrte in vojnohujskasko politiko reakcije. To so zdrave sile, ki so se odlikovale v osvobodilni borbi, ki se ne strašijo žrtev; v teh 8 milijonih glasov niso všteti glasovi raznih menihov, duhovnikov, nun in bolnikov, ki so jih s silo gonili na volišča, temveč so glasovi delavcev, kmetov, naprednih izobražencev in borcev. To je prekaljena množica ki bo znala braniti svoje pravice tudi proti oboroženim hlapcem izkoriščevalcev.

Ljudstvo ne živi od obljub temveč od kruha

Vse to moramo upoštevati, tedaj bomo videli, da je teh 8 milijonov glasov dejansko mnogo več, kakor pa 12 milijonov glasov, ki predstavljajo oportunistično, nezavedno množico, ki se je prestrašila groženj z atomsko bombo in pretenj z izstradanjem.

Tega se dobro zavedajo vsi reakcionarji v svetu in tudi njih hlapec De Gasperi. Razni reakcionarni listi v Ameriki in Angliji so napisali, da bo moral De Gasperi rešiti mnogo socialnih in gospodarskih vprašanj, zlasti pa vprašanje agrarne reforme, če bo hotel zadovoljiti široke množice. Teh vprašanj pa De Gasperi ne bo rešil in bodo ostala še nadalje odprta, ker je njegova stranka reakcionarna, in ker predstavlja interese velekapitalistov in latifundistov, ki ne bi nikoli pristali na agrarno niti na industrijsko reformo. De Gasperi, ki dobro ve, kako je vprašanje agrarne reforme bistveno za italijansko ljudstvo, je že na svoji prvi tiskovni konferenci inozemskim novinarjem izjavil, da bi vlada rešila predvsem vprašanje agrarne reforme, toda ostalo bo le pri obljubah. Ravno v tem pa je njegova šibkost. In to šibkost kaže tudi njegova izjava, da predstavlja krščanska demokracija nekako tretjo vmesno silo, kar pomeni, da hoče ta stranka na vse kriplje prikriti svojo izrazito reakcionarno vsebino. Toda dogodki jo bodo vedno bolj razkrinkavali in ljudstva ne bo mogla pitati v nedogled le z obljubami.

Kako so njihove obljube lažne in kakšno je njih pravo lice, nam prav nazorno kaže najnovejši reakcionarni ukrep, s katerim se prepoveduje proslava tretje obletnice osvoboditve Italije izpod nacifašističnega jarma, ter De Gasperijeva izjava o novem zakonu, ki bo prepovedal «politične» stavke.

Bodočnost vsekakor pripada ljudski demokratični fronti, ki edina lahko zadovolji ljudske težnje s svojim programom za mir, svobodo, resnično neodvisnost italijanske države, delo in kruh.

Ta kratki pregled o italijanskih volitvah nam najbolje potrjujejo Togliatijeve besede, ki jih je izrekel v razgovoru z dopisnikom «Unità»:

«Volitve 18. aprila niso bile izraz volje italijanskega naroda. Te volitve niso bile svobodne: prevara, nasilje in goljufija so pomagale omejevati in zatreti politično svobodo italijanskih volivnih množic».

USPEHI SOVJETSKE INDUSTRIJE

v prvih treh mesecih 1948

Pred kratkim je sovjetska državna planska komisija objavila rezultate o izpolnitvi državnega plana obnove in razvoja narodnega gospodarstva v ZSSR v prvih treh mesecih tega leta. Razna ministrstva so izpolnila plan, kakor sledi: Ministrstvo črne metalurgije za 107 odstotkov, ministrstvo premogovne industrije 101 odstotek, ministrstvo petrolejske industrije 106 odstotkov, ministrstvo električnih central 104 odstotke, ministrstvo industrije 109 odstotkov, ministrstvo za proizvodnjo električne energije 108 odstotkov, ministrstvo težke strojne industrije 100 odstotkov, ministrstvo avtomobilske in traktorske industrije 109 odstotkov, ministrstvo za proizvodnjo gradbenih strojev 130 odstotkov, ministrstvo za papir in celulozo 112 odstotkov, ministrstvo prehrambene industrije 107 odstotkov itd.

V primeri s celotno industrijsko proizvodnjo v prvih treh mesecih leta 1947. je letos industrijska proizvodnja narasla za 32 odstotkov. Tudi priprave za pomladno setev so bile mnogo bolj intenzivne kot lani. Prevoz po železnicah se je v primeri z lanskim prevozom zvišal na 134 odstotkov. Zelo se je zvišal tudi prevoz po morju.

Trgovina je dobila z denarno reformo decembra 1947. in z ukinitvijo preskrbe prebivalstva na nakaznice novega poleta. Prodaja življenjskih potrebščin v državni in zadružni trgovini na drobno je v prvem četrtletju 1948. znatno narasla. Prodaja je narasla v primeri s prvimi tremi meseci 1947 za naslednje predmete, kakor sledi: kruha so prodali 72 odstotkov več, sladkorja 2,7 krat več, rib in ribjih konserv 25 odstotkov, živalskih maščob 13 odstotkov, rastlinskih maščob 11 odstotkov, bombaževih tkanin 44 odstotkov, svilenih tkanin 44 odstotkov. Z znižanjem državnih cen v prodaji na drobno in z odpravo živilskih nakaznic so kolhozne in zadružne tržne cene znatno padle ter se približale državnim cenam v prodaji na drobno. V zvezi s tem so v prvem četrtletju 1948 kolhozne tržne cene predstavljale samo 31 odstotkov nasproti cenam v prvem četrtletju 1947, to je, bile so kar trikrat nižje. Zadružne tržne cene v mestih pa so bile dvakrat nižje. Rezultat vsega tega je, da je kupna moč rublja v prvem četrtletju 1948 leta narastla za 41 odstotkov. Realna plača delavcev in nameščencev v zvezi z znižanjem cen in s povečanjem mezd samih se je povečala za 51 odstotkov. Toda cene so po prvem četrtletju 1948 še nadalje padale, tako da je položaj sedaj še bolj ugoden.

V prvem četrtletju 1948. leta se je skupno število delavcev in nameščencev v narodnem gospodarstvu v primeri s prvim četrtletjem 1947. leta povečalo za dva milijona, število delavcev, zaposlenih v industriji, pa se je povečalo za en milijon. V prvem četrtletju 1948. je končalo svoje učenje v strokovnih šolah 150.000 mladih kvalificiranih delavcev, ki so bili poslani na delo v industrijo in v gradnje. Večina industrijskih panog je izpolnilo naloge, ki jim jih je določal plan za prvo četrtletje v pogledu povečanja produktivnosti dela. V primeri z letom 1947. je porasla produktivnost delavcev v industriji povprečno za 21 odstotkov. V izdelovanju strojev pa je porasla produktivnost dela kar za 34 odstotkov, v črni metalurgiji pa za 36 odstotkov. V zvezi z odpravo živilskih nakaznic, padcem cen živilskih potrebščin in industrijskih izdelkov ter s povečanjem kupne moči rublja se je povečal dotok delovnih sil v industrijsko proizvodnjo, hkrati pa je porastla tudi produktivnost dela, kar je zopet dovedlo do zvišanja zaslužka delavcev.

Splošna industrijska proizvodnja v predelih, ki so bili pod okupacijo, se je v prvem četrtletju 1948. leta v primeri s prvim četrtletjem 1947. leta povečala za celih 59 odstotkov. Pri tem je proizvodnja litega železa narastla za 75 odstotkov jekla za 97 odstotkov, proizvodnja električne energije za 33 odstotkov cementa za 67 odstotkov. V prvih treh mesecih 1948. leta je bila v teh predelih ZSSR vrednost izvedenih del cenjena nad 3 milijarde rubljev. Pri tem so zgradili in obnovili 350.000 kv.m stanovanjskih prostorov v mestih in 9000 hiš v vaseh.

V prvem četrtletju 1948. se je zelo razvilo socialistično tekmovanje med delavci, kolhozniki in delovno inteligenco v podjetjih, v gradbeni industriji, v sovhozih in kolhozih.

Petletka v Jugoslaviji

že rodi svoje velike sadove

Uspehi petletke se v Jugoslaviji kažejo na vseh toriščih. Proizvodnja je narasla, s proizvodnjo pa narašča tudi življenjska raven ljudstva Jugoslavije. Uvedba vezanih cen nam najbolje potrjuje, kako je napredovala industrija v prvem letu petletke. Pri tem bo zanimivo, če navedemo nekaj podatkov iz poročila predsednika zvezne komisije za načrtovanje Borisa Kidriča, ki je 23. t. m. poročal o gospodarskem položaju Jugoslavije.

Letos se je državni proračun zvišal za 45.2 odst. v primeri s proračunom leta 1947. Ta povišek, ki bi v kapitalističnem redu pomenil neke vrste inflacijo in zmanjšal življenjsko raven prebivalstva, ima v Jugoslaviji, ki je ljudska država, ravno nasproten učinek. Koeficient življenjsko raven prebivalstva, ima med obtokom potrošnega blaga v tem letu in med denarnim obtokom se bo namreč povišal v razmerju z onim lanskega leta za 15 odst. Zato ni govora o kaki inflaciji, saj se bo vrednost in kupna moč jugoslovanskega dinarja letos le povečala. Povišanje proračuna se tudi nikakor ne bo izvršilo na škodo življenjske ravni delavskih množic. Do konca leta bodo v Jugoslaviji dosegli indeks za življenjski standard 107 v primeru z indeksom 100 v letu 1939, oziroma okoli 55 v letu 1945.

V razmerju s cenami iz leta 1939. se bo potrošna vrednost v letu 1948. povišala do skoraj najmanj 50 milijard dinarjev, medtem ko je leta 1939. znašala le nekaj nad 46 milijard dinarjev.

Povišek državnega proračuna bo tudi ne bo nikakor škodilo kmetom, saj je vlada ravno s trgovino po vezanih cenah mnogo storila njim v korist. Poleg tega bo vlada v primeri z letom 1947. znižala davek na poljedelske dohodke za 40 odst. Pri vsem tem bodo prizadeti le vsi špekulanti bodisi na vasi ali v mestu.

Povišek državnega proračuna bo ravno vir povišanja narodnega dohodka. Gospodarski načrt za leto 1948 predvideva narodni dohodek v znesku 191.9 milijard dinarjev, medtem ko je znašal leta 1947. samo 132.9 milijard, tako da se bo narodni dohodek letos povečal za 44,4 odst. Povečanje narodnega dohodka v gospodarskem načrtu za leto 1948. je posledica velikega povečanja industrijske proizvodnje, rudniške industrije, elektrifikacije, izkoriščanje gozdov itd. Načrt za industrijsko proizvodnjo se je v letu 1948. povišal za 61 odst. v primeri z lanskim letom. V razmerju z letom 1939. je Jugoslavija proizvedla leta 1946. električne energije za 104 odst, v letu 1947. za 132 odst. Premoga je v primeri z indeksom 100 za leto 1939 proizvedla v letu 1946. za 112 odst., v letu 1947. pa za 153 odst. Jekla je v letu 1947. producirala za 132 odst.

Minister Kidrič je poudaril, da je imela Titova petletka za gospodarsko in obrambno silo Jugoslavije že velike uspehe, kakor tudi za dvig življenjske ravni jugoslovanskih narodov, medtem ko so v napol kolonialni stari Jugoslaviji tuji imperialisti in finančni magnati branili nadaljnji razvoj in pravilno izkoriščanje državnih proizvajalnih sil. Prav tako so delavske množice, ki so v stari Jugoslaviji zaradi zatiranja delavstva mrzile delo, pokazale v FLRJ naravnost junaštvo v svojem delovnem poletu.

Načrtno gospodarstvo je pokazalo velike prednosti pred kapitalističnim, zlasti v povečanju proizvodnje. Povečanje narodnega dohodka je treba pripisati revolucionarnim, socialnim in političnim spremembam v Jugoslaviji. To je uspelo dejstva, da so imoviti krogi, ki so ljudstvo izkoriščali, zgubili oblast in svoje gospodarske položaje in da je danes industrija v rokah države, to je delovnega ljudstva.

PRED LETI JE BILA TOD MORSKA VODA, SEDAJ JE PŠENICA. V OZADJU KOPER

OD VSEPOVSOD

Španski delavci so kljub terorju, ki vlada v Francovi Španiji, večkrat stavkali. Tako je stavkalo v Madridu okoli 1000 delavcev v tovarni aluminija, pri čemer so zahtevali 25 odstotna povišanja mezd. V tekstilnih tovarnah v Mataru, Manresi, Vilaru in Barceloni je 30 tisoč delavcev in delavk zapustilo delo za teden dni in zahtevalo boljše mezde in boljšo prehrano. Nekaj kasneje je v Bilbao 50.000 delavce na poziv tajnih sindikatnih organizacij začelo stavko. Frankistične oblasti so nastopile proti stavki, zaradi česar se je stavka čim pridružilo še mnogo delavcev po raznih španskih krajih. Stavke so se ponavljale v vseh večjih mestih vse lansko leto. Vse to kaže, da špansko delavsko gibanje ni zamrlo.

★

V Ameriki delavci tudi odločno vodijo borbo za izboljšanje mezd hozih. Vse ter se ne plašijo reakcionarnih določb Taft-Hartleyevega zakona.

Pod pritiskom delavstva so morali zvišati s kolektivnimi pogodbami mezde delavcem v oblačilni industriji, čistilnicah petroleja, nameščencem cestnih železnic in avtobusov in še drugim delavcem raznih panog industrije. Sedaj vodijo pogajanja o mezdah delavcev tekstilne in usnjarske stroke ter brzojavnih nameščencev. V kratkem se bodo pričela pogajanja za sklenitev kolektivnih pogodb za veliko število delavcev avtomobilske industrije, industrije električnih proizvodov industrije konserviranja mesa, jekla in kavčuka.

100.000 članov sindikata CIO, nameščenih v tovarnah mesnih konserv, kjer so delodajalci odklonili povišanje mezd za 29 centov na uro. Poleg tega so še tri velike skupineCIO začele kampanjo za povišanje mezd.

Pomen zadružnih domov
za napredek naših vasi

Zadružništvo je doseglo po naših vaseh že lepe uspehe, toda v mnogih primerih se ni moglo dobro razviti prav zaradi pomanjkanja prostorov. Tej pomanjkljivosti bodo opomogli zadružni domovi, ki jih grade po vsej Jugoslaviji.

Zadružni domovi pa ne bodo služili le zadružništvu, temveč bodo žarišča vse gospodarske in kulturne dejavnosti na vaseh. Zadružni domovi bodo pripomogli k še večji in tesnejši povezanosti vsega vaškega prebivalstva, k skupnemu delu za napredek vasi in za njeno blagostanje. Tega so se široke ljudske množice takoj zavedle in z navdušenjem sprejele pobudo za gradnjo zadružnih domov ter šle takoj na delo. Kakor povsod, se je tudi pri tej akciji najbolj izkazala Osvobodilna fronta.

V nekaterih vaseh so se tu pa tam našli posamezni godrnjači, ki so dejali, da bi bilo bolje zgraditi prej porušene stanovanjske hiše, nato šele zadružne domove, toda ljudstvo jih ni poslušalo. Ravno obratno. Vas Predmeja pod Čavnom je bila za časa borbe skoraj vsa porušena. Od 156 poslopij jih je bilo porušenih 126. In ravno ta vas je poleg vasi Cven v ljutomerskem okraju prva zgradila svoj zadružni dom v Sloveniji. Čeprav so začeli graditi dom šele 5. marca, je bila v nedeljo 18. t. m. že otvoritev. In ob otvoritvi je bil v domu že prvi nastop pevskih zborov in drugih kulturnih skupin in prva kinopredstava na Predmeji sploh.

Toda velik napredek pri gradnji zadružnih domov je opaziti tudi po mnogih drugih primorskih vaseh. Tako so dosegli lepe uspehe tudi pri gradnji zadružnih domov v Medani v goriškem okraju ter v Pesjah, Zatolminu in Čezsoči v tolminskem okraju. Spričo otvoritve zadružnih domov na Predmeji in v Cvenu bodo še bolj pohiteli tudi v drugih vaseh,, ki bodo spravile zadružne domove pod streho do obletnice ustanovitve OF ali pa do praznika delovnega ljudstva 1. maja.

Gradnja zadružnih domov pa ima še drug pomen. Ob tej priliki se še bolj poglabljajo vezi med mestom in deželo, med industrijskimi delavci in kmeti. Delavci v industrijskih središčih so doslej že mnogo pripomogli k gradnji zadružnih domov. Ob nadurah izdelujejo delavci v tovarnah potrebno opremo za domove, opravljajo pa tudi na samih gradbiščih razna strokovna dela, in to zlasti v bližini industrijskih centrov. Delavci se namreč dobro zavedajo, da bo pomenil napredek zadružništva na vasi tudi napredek vsega gospodarstva, saj se bo zvišal pridelek, kar pomeni tudi več kruha za industrijsko delavstvo in za vse mestno prebivalstvo sploh. Če pa bo industrijsko delavstvo dobro oskrbovano s poljskimi pridelki, tedaj bo tudi laže še več dajalo od sebe in bo tudi deželo zalagalo z večjo količino industrijskih izdelkov.

Zadružni domovi bodo torej središča, kjer bo cvetelo kulturno in gospodarsko življenje, središče napredka naših vasi, ki stopajo z naglim korakom boljšim časom naproti.

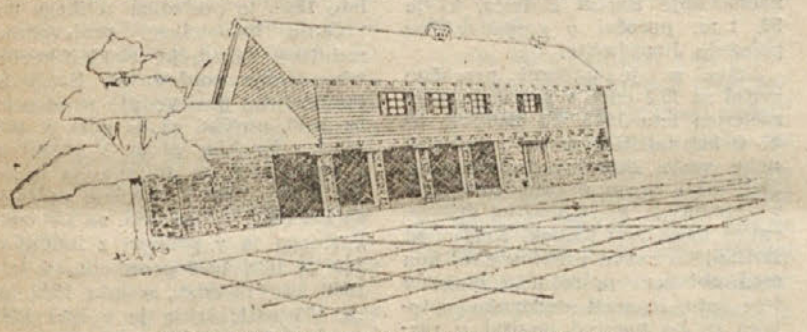

MALI ZADRUŽNI DOM ZA HRIBOVITE KRAJE

KMETIJSKE ZADRUGE IN VEZANE CENE

Nabavno prodajne zadruge so se do sedaj pretežno bavile s prodajo raznih potrebščin. Z nakupom so se pečali le v sezoni sadja in zelenjave, in še ta posel so v preteklem letu opravljale na tuj račun.

Z uredbo o vezanih cenah in z uvedbo trgovine po vezanih cenah bo pa prav za prav glavna naloga zadrug odkup poljedelskih pridelkov in in temu sorazmerno prodaja potrebščin kmetovalcem po vezanih cenah.

Kmetovalec, ki bo hotel prodati svoj pridelek, ga bo pripeljal v zadrugo, ki mu ga bo plačala po enotnih nižjih cenah, obenem pa mu bo tudi izdala bon na njegovo ime in za isti znesek. S tem bonom bo lahko kmetovalec kupil blago v zadrugi tudi po enotnih nižjih cenah.

Poleg zadrug bodo tudi druga podjetja odkupovala po vezanih cenah. Podjetje «Fructus», sadje in zelenjava, podjetje «Vino» vino itd. Ta podjetja bodo poleg denarja izdajale tudi bone, katerih se bodo prodajalci posluževali za nakup blaga po nižjih enotnih cenah v zadrugah. Za vrednost blaga, ki ga bo kmetovalec kupil v zadrugi, se bo od bona odrezal odrezek, dočim bo bon ostal kmetovalcu, ki ga bo rabil za predložitev pri odmeri davkov. Z bonom bo kmet dokazal, da je toliko svojega pridelka prodal po vezanih nižjih enotnih cenah in da ima zaradi tega pravico do znižanja davkov.

Vezane cene pa ne bodo veljale za vse pridelke in tudi ne povsod za iste. To bo odvisno od proizvajalnega značaja in sposobnosti kraja. Kajti, to kar se pridela v enem okraju in se bo prodalo lahko po vezanih cenah, ne more veljati za drugi kraj, ki tega pridelka sploh nima, ali ga ima komaj dovolj za domače potrebe. V tem kraju pa bo prišel v poštev tisti pridelek, ki je zanj svojstven.

Kmetovalci niso primorani, da svoje pridelke prodajo po vezanih cenah, lahko jih bodo prodajali tudi v svobodni prodaji. V tem primeru bodo morali tudi svoje potrebščine nabavljati v svobodni prodaji.

Kmetijske zadruge bodo poleg blaga po vezanih cenah prodajale tudi blago zajamčene oskrbe za ljudi na njih področju, ki nimajo kaj prodati zadrugi, in to le v krajih, kjer ni konsumnih zadrug. Ravno tako bodo prodajale blago malim kmetom, ki ne pridelajo toliko, da bi lahko živeli od svojega pridelka vse leto.

Kmetijske zadruge bodo tudi prodajale v svobodni prodaji ono blago, ki ga že danes prodajajo v svobodni prodaji, kakor kozmetična sredstva, glavnike, gumbe, igračke itd.

V zvezi z novim načinom trgovanja po vezanih cenah so se v zadnjem času ustanovile kmetijske zadruge, katerih namen pa ni samo trgovina po vezanih cenah, ker ta trgovina tudi ne bo trajna, marveč je njih namen zajeti celokupno gospodarstvo na vasi, ga osredotočiti, dvigniti in preusmeriti tako, da bo dvignilo življenjsko raven kmečkega delovnega ljudstva.

Kmetijske zadruge čaka velika vzgojna naloga na vasi, ki jo bodo vršile v zadružnih domovih in praktično na poljih.

Ko se bodo kmetovalci prepričali o pravem namenu kmetnaproz, jih bodo vzljubili in se jih bodo oklenili tako, kot se danes oklepajo svoje domačije, ker bodo v zadrugi našli oporo in pobudo za svojo boljšo bodočnost.

S. Č.

Dospelo je že prvo blago

V kratkem bo začela v istrskem okrožju trgovina z vezanimi cenami industrijskih predmetov. O načinu, smislu in važnosti vezanih cen je govora na drugem mestu našega lista. Da ne bo vse to ostalo le pri besedah, navedemo le nekaj podatkov o blagu, ki je že dospelo. To je pa šele začetek, drugo je še na potu in ga bo še prišlo.

Tvrdka Omnia ima že v skladišču 100 kvintalov manufakturnega blaga, obleke in perila, 10 tisoč parov čevljev, nad 100 tisoč komadov posode in loncev; pa še steklene predmete, šipe, porcelanaste predmete, štedilnike in drugo. Za vsak okus bo, za ženske in moške, za male in odrasle. Poslovna zveza ima pa velike količine usnja, cementa, lesa, gnojil, sladkorja, kmetijskih strojev, tekstila, oblek itd.

POSLOVNA ZVEZA V KOPRU

Morda ni še vsem dovolj jasno, kaj prav za prav dela poslovna zveza in zakaj obstaja. Iz nekaj navedenih podatkov o delovanju poslovne zveze v Kopru bomo razvideli dosežene uspehe, obenem pa bomo razumeli naloge in važnost poslovnih zvez.

Zadružna zveza v Kopru je bila ustanovljena 30. aprila 1947., bila je le organizacijski in revizijski organ naših zadrug. Toda že avgusta meseca se je preosnovala v zadružno poslovno zvezo in prevzela še nalogo za nabavljanje potrošnih predmetov vsem zadrugam. Poslovna zveza organizira zadruge, kontrolira in revidira njihovo poslovanje, sklepa pogodbe za nabavo blaga, ki ga potem razdeli zadrugam. Na ta način ni treba vodstvu zadrug letati okrog za nabavo blaga, poslovna zveza jim je v veliko pomoč v tem oziru.

Sedaj bodo imele naše zadruge posebno nalogo, ker se bo pričela trgovina z vezanimi cenami. Poslovna zveza bo nabavljala zadrugam industrijske proizvode, zadruge pa bodo nakupovale po vaseh kmetijske pridelke. Za to je pa potreben sposoben kader. V ta namen je poslovna zveza ustanovila in vzdrževala v Portorožu naš prvi zadružni knjigovodski tečaj, ki se je završil te dni.

Maja meseca pa bodo kar trije taki tečaji, v Piranu za italijanske tovariše, v Portorozu za Slovence, v Bujah pa za Hrvate. V Kopru pa bo poleg tega še en tečaj za poslovodje. Že koprska okrajna zadruga je bila velike važnosti za našega istrskega kmeta, da nam je preskrbela gnojila, semena in drugo. Sedaj pa vrši to poslovanje zveza za vse zadruge istrskega okrožja. Poslovna zveza je zadovoljila naše kmete z gnojili in semeni. Uspeh bi bil pa še večji, če ne bi gospodje v Trstu delali vsakovrstne ovire. Zveza si je zelo prizadevala, da pravočasno preskrbi v Trstu potrebna semena in gnojila, toda okupacijske oblasti niso dovolile izvoza. Tako za semenski grah in z amonijevo sol. Poslovna zveza nadzoruje in svetuje ter pomaga vsem zadrugam nabavno-prodajnim, kmečko obdelovalnim, obrtniškim itd.

V zvezi s trgovino z vezanimi cenami se vrši sedaj reorganizacija zadrug.

Skoraj vse poslovalnice se bodo osamosvojile, tako so nastale že samostojne zadruge v Semedeli, Dekanih in Brtokih, ki so spadale prej pod koprsko zadrugo, v Strunjanu, kjer je bila podružnica Izole, v Portorožu in Sečjolah, ki so bile pod Piranom.

Samostojne naproze se bodo vedno bolj jačale, ker bodo dobile usposobljen kader. Velikega pomena pa bodo zadružni domovi, ki jih bodo začeli zidati po naših vaseh.

Zadružni dom ne bo samo sedež, center zadruge, bo obenem središče gospodarskega in kulturnega življenja na vasi.

Prve take domove bodo začeli v kratkem graditi v Vanganelu, v Marezigah in v Šmarjah. O tem so že razpravljali na množičnih sestankih, zdaj je treba pristopiti le k delu.

Prav gotovo se bo pokazala še po drugih vaseh samoiniciativa in podjetnost vaščanov in zadružnikov.

S skupnim delom si bomo sami pripravili boljše življenje, v zadružništvu pa bo naša moč.

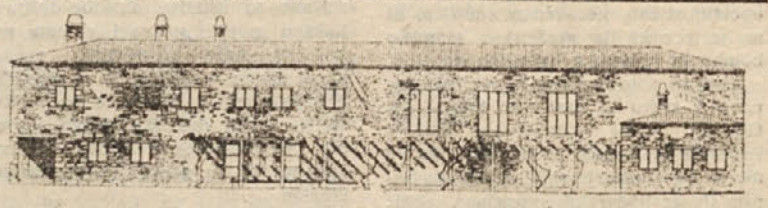

NACRT VECJEGA ZADRUZNEGA DOMA

Načrtnost pri odkupih

Naloge, ki so si jih postavile letos zadruge pri odkupu, niso lahke, posebno še, ker mnoge zadruge, ki so bile v zadnjem času ustanovljene, nimajo tradicije odkupa, a še manj so jim na razpolago kaki statistični podatki iz preteklosti, na katere bi se lahko naslonile. V kolikor se zadruge ravnajo po kakih pomanikanju strokovne izobrazbe. vrednosti.

Onih nekaj zadrug, ki so se že do sedaj bavile z odkupom, imajo važne podatke iz prejšnjih let, le da niso ti podatki urejeni tako, da bi nam dali lahek in točen pregled dobro urejene statistike.

Krivda je v tem, ker se statistiki pri naših zadrugah posveča premalo pažnje in to iz različnih razlogov.

Eden od vzrokov je ta, da so zadruge imele premalo kadrov, ki naj bi se s tem bavile, in predvsem prezaposlenost, da ne govorimo o pomanjkanju strokovne izobrazbe.

Manjkal je tudi osrednji organ, ki maj bi dajal pobudo za uvedbo statistike in bi sam zbiral podatke za osrednjo statistiko. Naloge, pred katerimi stojijo danes naše zadruge, bodo pokazale nujnost statistike za uspešno poslovanje našega zadružništva.

Nov trgovski način poslovanja, ki je za vse nas nov, zahteva še v večji meri dobre statistične podatke v kmetijski proizvodnji in kmetijskih potrebščinah. Trgovina po vezanih cenah se more se uspešno in brez pretresljajev izvajati le če sloni na dobrih in točnih statističnih podatkih.

Upravitelji zadrug posebno kmetnaproz bodo morali uvesti statistiko in se truditi, da bo čim točnejša. Zadruge morajo pošiljati statistične podatke Zadružni poslovni zvezi, ki bo morala zbirati in razporejati te podatke tako, da bo vedela vsak trenutek, kakšno je stanje in kakšne so potrebe našega zadružništva.

Na podlagi statistike bodo naše zadruge lahko sestavljale načrte za svoje bodoče delovanje. Ti načrti bodo morali biti stvarni in sloneti samo na stvarnih potrebah, da se bomo tako izognili nepotrebnim preostankom blaga po skladiščih in takega, blaga, za katerega ni povpraševanja. S tem bo tudi na razpolago več kapitala za poslovanje.

Statistika mora tudi pokazati, koliko blaga in kakšno blago ter kje ga bodo odkupili in kaj bodo dali v zameno, to je kakšni predmeti bodo potrebne za kmeta zadružnika.

Praksa sama bo pokazala zadrugam, kako velike važnosti je statistika; ko se bodo prepričale o njeni potrebi, se bodo tudi same potrudile, da bo statistika čim obširnejša in točnejša.

S. Č.

Uspehi majskega tekmovanja v zadružništvu

V okviru majskega tekmovanja v zadružništvu v istrskem okrožju je bilo opaziti precejšno razgibanost. To dokazuje, da so zadružniki dobro pojmovali namen tekmovanja in da so se vrgli z navdušenjem na delo, da postavljene naloge čimprej in pravilno rešijo.

Organi osrednje zadružne organizacije, to je zadružne poslovne zveze, so pokazali pot, po kateri je treba hoditi. V notranjem poslovanju se dokončuje in izpolnjuje zaostalo delo ter delajo načrti za bodočnost. Pri terenskem poslu se vrše obiski zadrug, na katerih dobivajo zadruge nasvete in navodila ter jim tudi pomagajo pri ureditvi poslovanja, uprave, knjigovodstva itd. Osrednji organi so na terenu izvršili še drugo veliko delo z ozirom na reorganizacijo poslovanja zadrug. V preučevanju so tudi možnosti načrtov za gradnjo zadružnih domov.

Skupno z organi kmetijskih odsekov okrožja in okraja se zadrugam delijo umetna gnojila, škropila, modra galica, semena, poljedelsko orodje itd.

Do sedaj so zadruge prejele nad 300 ton modre galice, 100 ton umetnih gnojil, 30 stotov škropil za sadno drevje, večjo količino semen in raznega poljedelskega orodja.

Nabavljenih je tudi nad 200 ton žvepla, ki se bo razdelilo v najkrajšem času. Razdeljuje se 160 ton živega apna v kmetijske namene.

Zadruge same so zaposlene z razdeljevanjem prejetega blaga, odkupom vina in pripravljanjem zbirnih baz za odkup sadja in zelenjave.

Naši kmetje so bili letos občutno prizadeti s pomanjkanjem krme in nekako čudežno vzdržujejo živino. Težava je še toliko večja sedaj, ko noče nikakor biti dežja, da bi trava pognala. Zaradi tega so nekatere zadruge napravile ogromen napor, da so nabavile manjše količine sena za svoje člane.

Nujnosti po prašičih za odgoj, ki se vedno bolj pojavlja, bo tudi v kratkem zadoščeno, za kar se zelo prizadeva zadružna poslovna zveza.

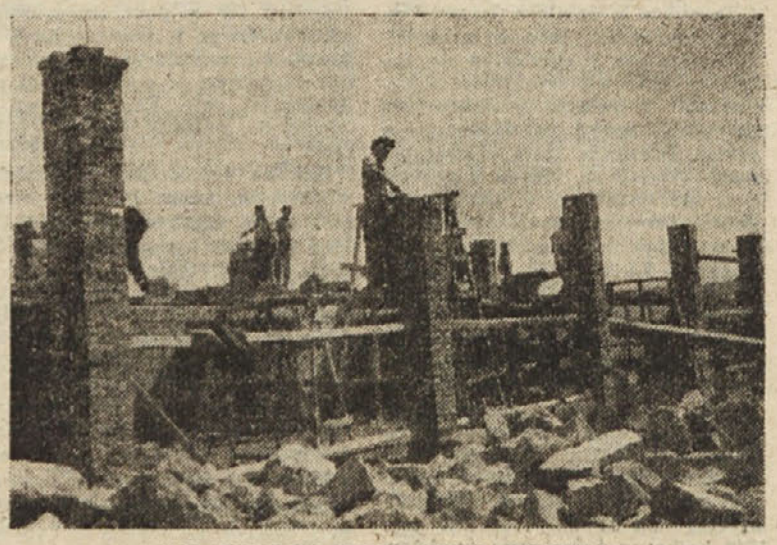

SKLADISCE ZA SADJE GRADI »FRUCTUS«

1. maj - manifestacija za bratsko sožitje med Italijani in Slovenci